

NR. 70 (2026/02)

Paukščiai

NORINTIEMS STEBĖTI IR PAŽINTI

Paprastasis kikilis

dažniausias šalies paukštis

Pirmą kartą Lietuvoje lizde
siųstuvu paženklinto jūrinio
erelio jauniklio klajonės

Ar pavyks išsaugoti
Lietuvos kurtinius?
II dalis

LIETUVOS ORNITOLOGŲ DRAUGIJOS LEIDINYS

www.birdlife.lt
Kaina 5 Eur
Prenumerata
Lietuvos pašte,
indeksas 5114

Mielas skaitytojau,

dar vienas žurnalo „Paukščiai“ numeris liudija, kokia įvairi, gyvybinga ir nuolat kintanti yra Lietuvos bei pasaulio paukščių pažinimo erdvė. Šiame numeryje rasite naujausių mokslinių tyrimų rezultatų, ornitofaunistinių apžvalgų ir pasakojimų. Nuo paprastojo kikelio iki jūrinio erelio, nuo Lietuvos kurtinių apsaugos iki varnėnų elgsenos tyrimų – kiekvienas straipsnis atskleidžia vis kitą paukščių pasaulio pusę.

Ypatingą dėmesį šįkart skiriame tyrimams ir stebėsenai. Pristatome pirmąsias siųstuvais pažymėtų jūrinių erelių jauniklių keliones, tęsiame straipsnių ciklą apie Lietuvos kurtinių išsaugojimą ir pateikiame naujų įžvalgų apie margasparnės musinukės būklę mūsų šalyje. Šie darbai primena, kad veiksminga paukščių apsauga prasideda nuo žinių, o kiekvienas stebėjimas prisideda prie geresnių sprendimų gamtai.

Ne mažiau svarbi ir bendruomenės veikla. Šiame numeryje publikuojama LOFK anketų tvirtinimo apžvalga, o ornitofaunistinių stebėjimų suvestinė nuo šiol pateikiama atnaujintu formatu. Taip pat pristatome naują rubriką „Išskirtiniai stebėjimai“, kurioje trumpai pristatome retus ir išskirtinius paukščių aptikimus Lietuvoje. Tikimės, kad ateityje tokių stebėjimų sulauksime dar daugiau.

Tikiuosi, kad rasite naudingos ir aktualios informacijos. Dėkoju autoriams, bendradarbiams ir skaitytojams už indėlį kuriant žurnalą bei prisidedant prie paukščių pažinimo ir apsaugos Lietuvoje. Jūsų pastangos padeda „Paukščiams“ išlikti svarbiu Lietuvos ornitologų bendruomenės leidiniu.

Žurnalo „Paukščiai“
vyriausiasis redaktorius
Liutauras Raudonikis

ISSN 2029-2503

Viršelis: Paprastasis kikelis (*Fringilla coelebs*). Dunokų k., Tauragės r., 2015-05-06 © Bronislovas Ambrozus

Vyr. redaktorius Liutauras Raudonikis
(liutauras.raudonikis@birdlife.lt)

Vyr. redaktoriaus pavaduotoja Justina Kuliešė
(justina.kuliese@birdlife.lt)

Redakcijos kolegija: Arūnas Čerkauskas,
Vytautas Jusys, Saulius Karalius,
Mindaugas Kirstukas, dr. Julius Morkūnas,
Ričardas Patapavičius, Gediminas Petkus,
Augustas Šimkus, Laimonas Šniaukšta

Kalbos redaktorė Erika Merkytė-Švarcienė

Dizainerė Vilmantė Pakštienė

Lietuvos ornitologų draugija (LOD) – tai nevyriausybinė organizacija, vienijanti Lietuvoje aptinkamų laukinių paukščių ir jų gyvenamosios aplinkos tyrimams ir apsaugai neabejingus Lietuvos žmones. Nuo 1994 m. draugija yra tarptautinės paukščių apsaugos organizacijos „BirdLife International“ asocijuota narė.

Norėdami tapti LOD nariu ar tiesiog prisijungti prie paukščių apsaugai besirūpinančių bendraminčių, kreipkitės į Draugiją adresu: Lietuvos ornitologų draugija, Naugarduko g. 47-3, LT-03208 Vilnius

Tel. +370 5 213 0498, el. p. lod@birdlife.lt; www.birdlife.lt

Žurnalas „Paukščiai“ leidžiamas nuo 2009 m. kartą per tris mėnesius. Jis yra oficialus LOD leidinys, siunčiamas visiems Draugijos nariams.

Tiražas 1000 egz.

Žurnalą „Paukščiai“ kiekviame prenumeruoti visuose Lietuvos pašto skyriuose, indeksas 5114

VIRŠELIO PAUKŠTIS

- 1 **V. Jusys, R. Patapavičius.** Paprastasis kikelis (*Fringilla coelebs*)

IŠ STEBĖJIMŲ

- 10 **B. Stukė.** Neįprasta pilkosios gervės perėjimo vieta
- 11 **D. Dementavičius, S. Rumbutis.** Filmuojamą jūrinių erelių (*Haliaeetus albicilla*) lizdą aplankė jaunas kilnusis erelis

PAUKŠČIŲ TYRIMAI

- 12 **L. Raudonikis.** Ar pavyks išsaugoti Lietuvos kurtinius? II dalis
- 16 **D. Dementavičius.** Pirmą kartą Lietuvoje lizde siųstuvu paženklinto jūrinio erelio (*Haliaeetus albicilla*) jauniklio klajonės
- 19 **R. Juškaitis.** Ar įrašysime margasparnę musinukę į Lietuvos raudonąją knygą?
- 22 **P. Salvador, A. Baškevičiūtė, L. Uogintas.** Varnėnų (*Sturnus vulgaris*) jauniklių plasnojamųjų plunksnų šėrimosi strategiją

ORNITOFAUNISTIKA

- 24 **A. Šimkus.** 2025 m. LOFK anketų tvirtinimo apžvalga
- 28 **A. Šimkus.** Retų paukščių stebėjimai Lietuvoje 2026 m. pavasarį

IŠ ARCHYVŲ

- 35 **R. Patapavičius.** Vieno kilniojo erelio (*Aquila chrysaetos*) istorija

ĮVAIRENYBĖS

- 38 **S. Karalius.** Nauja ateitis viduržeminiams kirui
- 40 **G. Petkus.** Išradingos, mokytis sugebančios didžiosios zylės

ORNITOLOGINĖS KELIONĖS

- 42 **A. Narbutas.** Šri Lankos paukščiai

PAPRASTASIS KIKILIS

(*Fringilla coelebs*)

VYTAUTAS JUSYS,
RIČARDAS PATAPAVIČIUS

© VYTAUTAS JUSYS

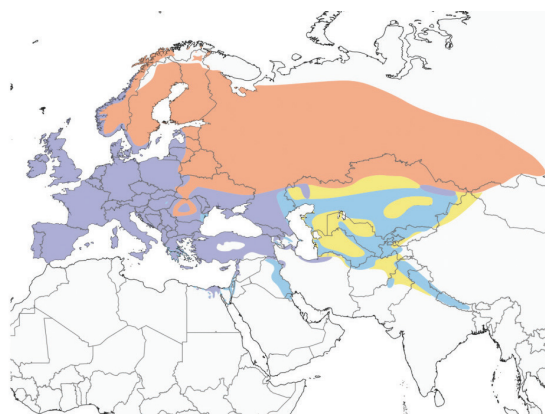
Rūšies statusas

Perinti, migruojanti, praskrendanti, negausiai žiemojanti rūšis. Nors Lietuvoje galima matyti ištisus metus, tačiau dažniausiai stebima kovo pabaigoje–lapkritį.

Biometrija

Kūno masė ir matmenys: patinų (n = 119) svoris 23,0 (19,4–27,5) g, suglaustas sparnas 89,4 (83,0–96,0) mm, uodegos ilgis 69,4 (64,0–83,0) mm, pastaibio ilgis 18,4 (16,4–22,5) mm, snapas iki kaukolės 14,3 (12,4–17,4) mm, snapas iki šnervių 9,6 (8,3–11,2) mm; patelių (n = 70) svoris 21,0 (17,4–26,2) g, suglaustas sparnas 84,0 (80–89) mm, uodegos ilgis 64,1 (59–70) mm, pastaibio ilgis 18,3 (17,0–20,0) mm, snapas iki kaukolės 13,9 (12,1–16,4) mm, snapas iki šnervių 9,5 (8,7–11,4) mm (V. Jusys).

Paplitimas ir skaitlingumas

PAPRASTOJO KIKILIO (*FRINGILLA COELES*) PAPLITIMO AREALAS
© [HTTPS://BIRDSOFTHEWORLD.ORG](https://birdsoftheworld.org)

- APTINKAMAS TIK PERĖJIMO METU
- APTINKAMAS VISUS METUS
- TIK ŽIEMOJA
- APTINKAMAS TIK MIGRACIJŲ METU

PAPRASTASIS KIKILIS, PATINAS ŽIEMOS
APDARU. VENTĖS RAGAS, 2009-02-13
© VYTAUTAS JUSYS

Paprastieji kikiliai paplitę visoje šalyje ir laikomi dažniausiu šalies paukščiu. Remiantis „Lietuvos perinčių paukščių atlaso“ duomenimis, 1995–1999 m. paprastieji kikiliai aptikti perint ar rūšies perėjimas tikėtinas visuose 671 (100 %) 10 x 10 km tyrinėtų atlaso kvadratų. XX a. pabaigoje Lietuvoje kasmet perėdavo 1 200 000–2 000 000 porų. Mažosiose Lietuvoje 1992–1996 m. 100 ha mišraus miško gyveno iki 90,8 poros, pamario jaunuolynuose – iki 48, o lapuočių miškuose – iki 29 porų (Jusys ir kt., 1999). Lietuvoje didžiausias perėjimo tankumas fiksuotas laukų miškelio (vidutiniškai 411 porų / 100 ha) grynuose eglynuose su menkai išvystytu traku, o įvairios rūšinės sudėties laukų miškeluose populiacijos tankumas 1974–1980 m. buvo 207,7 poros / 100 ha (Kurlavičius, 1986, 1995). Rūdšilio miške, Šakių r., 100 ha pribrežtančių eglynų gyveno iki 90 porų (Aleknonis, 1984), o Žemaitijos eglynuose – vidutiniškai 149,2 poros / 100 ha (Matiukas, 1992).

Žiedavimas ir migracija

Remiantis turimais duomenimis Lietuvoje iki 2025 m. pabaigos sužieduoti 110 648 paprastieji kikiliai, iš

kurių tik 3305 (3,0 %) buvo dar neskraidantys jaunikliai. Tiesa, į šiuos skaičiavimus nepatenka šiek tiek 1929–1944 m. laikotarpiu vokiškais *Vogelwarte Rossitten* žiedais Ventės rage sužieduotų individų, nes jų žiedavimo duomenys tuomet nebuvo perduoti šiuos duomenis Lietuvoje tvarkiusiam ir administravusiam Vytauto Didžiojo universitetui, o buvę iki 1944 m. veikusioje *Vogelwarte Rossitten* stotyje (1901 m. sausio 1 d. dr. J. Thienemanno (1863–1938) iniciatyva nuošaliame Kuršių nerijos žvejų kaimelyje Rasytėje, krašte, tuomet priklausiusiame Vokietijos Rytų Prūsijos provincijai, įkurta pirmoji pasaulyje ornitologinė (paukščių žiedavimo) stotis) neišliko.

1929–2025 M. LIETUVOJE
SUŽIEDUOTI 110 648
PAPRASTIEJI KIKILIAI
© VYTAUTAS JUSYS

Pagal per visą sistemingo paukščių žiedavimo Lietuvoje laikotarpį (pradedant 1929 m.) sužieduotų skirtingų rūšių paukščių skaičių paprastieji kikiliai yra vienuolikti, sužieduotų dar neskraidančių jauniklių grupėje šešiolikti, o suaugusių (jau gebančių laisvai skraidyti) grupėje – devinti. Jie žieduoti beveik kasmet – per 97 metus nė vienas šios rūšies individas nesužieduotas tik 1929, 1930, 1941, 1944, 1945, 1953 ir 1954 metais. Remiantis išlikusiais duomenimis per pirmuosius 30 sistemingo paukščių žiedavimo Lietuvoje metų šie paukščiai žieduoti labai negausiai – tik 341 (0,3 % visų tuo laikotarpiu sužieduotų paukščių). Šių (ir ne tik šių) paukščių gerokai daugiau pradėta žieduoti įrengus didžiąsias paukščių gaudykles (dar žinomas Rybačio tipo gaudyklių pavadinimu) Ventės rage (dvi 1959 m.) ir Kuršių nerijoje (viena 1962 m.). Todėl nenuostabu, kad iki 2025 m. pabaigos Ventės rage sužieduota 52,1 %, Kuršių nerijoje – 38,9 %, o visur kitur – tik 9,0 % visų Lietuvoje sužieduotų paprastųjų kikių.

Migruodami paprastieji kikiliai, skirtingai nei dauguma kitų smulkiųjų žvirblinių paukščių, ypač esant migracijai palankioms meteorologinėms sąlygoms, skrenda didesniame aukštyje ir į gaudykles patenka retai arba visai nepatenka. Todėl jų migracijos įvertinimas pagal šių paukščių sugavimus siekiant sužieduoti nėra toks tikslus kaip kai kurių kitų smulkiųjų žvirblinių paukščių. Nepaisant šio fakto, šiame straipsnyje jų migracija vertinama pagal jų sugavimo duomenis Ventės rago ornitologinėje stotyje 2020–2025 m., nes vizualinio jų migracijos stebėjimo duomenų nėra.

Paprastieji kikiliai yra migruojantys paukščiai. Tiesa, Lietuvoje aptinkami ir žiemos laikotarpiu, bet nėra pakankamai duomenų, kad būtų galima pasakyti, ar jie yra vietiniai individai, ar atskridę iš šiaurėsnių platumų.

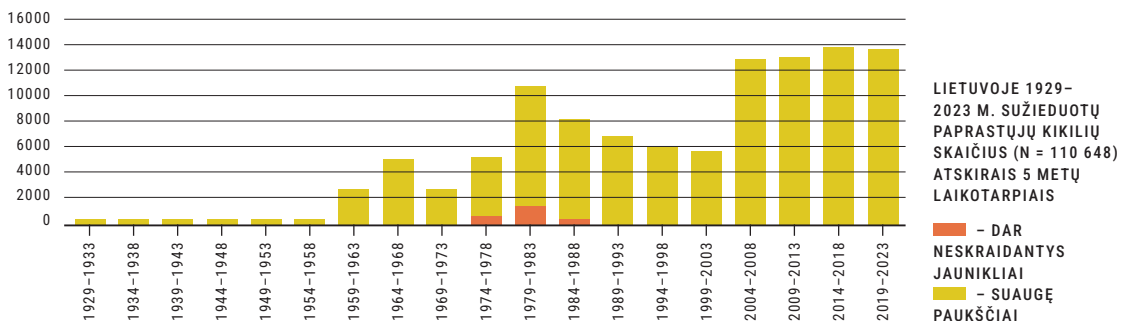

PAPRASTASIS KIKILIS,
PATELĖ. LINKAIČIAI,
JONIŠKIO R.,
2021-04-25
© RIMANTAS
STANKŪNAS

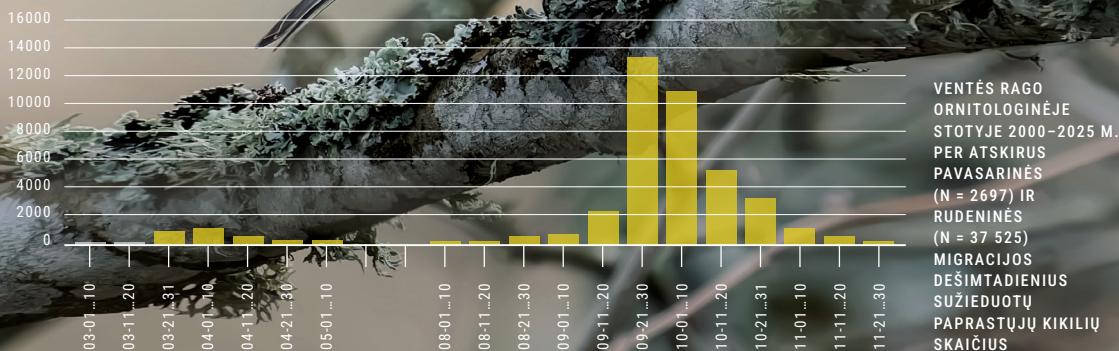
Paprastieji kikiliai
paplitę visoje šalyje ir
laikomi dažniausiu šalies
paukščiu

Ventės rage jų pavasarinė migracija gerokai mažiau skaitlinga nei rudeninė. Taip yra ne tik dėl to, kad daug jų, migravusių rudenį, per žiemą neišgyvena, bet ir todėl, kad per pavasarinę migraciją Ventės ragas neturi aiškaus „butelio kakliuko“ efekto, kuris yra labai ryškus per rudeninę migraciją.

Remiantis šių paukščių sugavimu žieduoti Ventės rage jų pavasarinė migracija prasideda 3-įjį kovo dešimtadienį, o gausiausia būna 1-ąjį balandžio dešimtadienį. Vėliau vis slopsta ir baigiasi 1-ąjį gegužės dešimtadienį. Aiškiai išreikšta rudeninė migracija prasideda 2-ąjį rugsėjo dešimtadienį, o tada kiekvieną dešimtadienį stipriai slopsta ir baigiasi 1-ąjį lapkričio dešimtadienį, nors negausiai migruojantys neretai stebimi iki lapkričio pabaigos.

PAPRASTASIS KIKILIS,
PATINAS VEISIMOSI APDARU.
MOLĖTAI, 2026-04-11
© DALIA STALAUŠKIENĖ

Lietuvos paukščių žiedavimo centro duomenų bazėje yra 662 Lietuvoje žieduotų individų 924 aptikimų po žiedavimo atvejai (nemažai individų aptikta daugiau nei po vieną kartą). Jie aptikti Airijoje (1), Belgijoje (14/14, atitinkamai, individų ir aptikimų skaičius), Estijoje (4/5), Ispanijoje (13/13), Italijoje (4/4), Jungtinėje Karalystėje (2/2), Latvijoje (4/4), Lenkijoje (4/4), Lietuvoje (447/705), Nyderlanduose (4/4), Portugalijoje (2/2), Prancūzijoje (38/38), Rusijoje (Kaliningrado sr. 64/67, Leningrado sr. 2/2), Suomijoje (43/43), Švedijoje (3/3) Šveicarijoje (2/2) ir Vokietijoje (11/11).

Taip pat žinomi 78 individų, žieduotų ne Lietuvoje, 83 aptikimo atvejai Lietuvoje. Šie paukščiai buvo žieduoti dvylikoje Europos valstybių: Belgijoje (4), Estijoje (4), Ispanijoje (4), Italijoje (2), Jungtinėje Karalystėje (2), Latvijoje (3), Lenkijoje (2), Rusijoje (Kaliningrado sr. 39, Karelijoje 2), Suomijoje (7), Švedijoje (2), Šveicarijoje (5) ir Vokietijoje (2).

Išanalizavus visus turimus duomenis – tiek žiedavimo, tiek žieduotų individų aptikimo – paaiškėja gana aiškus šių paukščių migracijos ir žiemojimo arealas. Šiems paukščiams, bent jau daliai jų,

būdinga gana sparti migracija. Žiedavimo metais spalio mėn. 0–25 d. laikotarpiu (vidurkis 15 d.) po žiedavimo 10 individų aptikti 172–2088 (vidurkis 1149) km atstumu (Lenkijoje 2, Vokietijoje 1, Belgijoje 5, Ispanijoje 2) nuo žiedavimo vietos. Didžiausias migracijos greitis –156 km per dieną – yra paukščio, 13-tą po žiedavimo dieną aptikto 2027 km atstumu nuo žiedavimo vietos Ispanijoje. Dar dviejų sparčiai migravusių individų vidutinis migracijos greitis yra 106 ir 104 km per dieną (atitinkamai, 11-tą dieną 1165 km Belgijoje ir 20-tą dieną 2077 km Ispanijoje).

Spalio mėn. visi individai aptikti 163 km (Lenkijoje)–2442 km (Ispanijoje) atstumu nuo žiedavimo vietos (vidurkis 1270 km, mediana 1284 km, krypties vidurkis 222°, mediana 231°). Palyginimui: lapkričio mėn. visi individai aptikti 1153 (Belgijoje)–2088 km (Prancūzijoje) atstumu nuo žiedavimo vietos (vidurkis 1524 km, mediana 1609 km, krypties vidurkis 237°, mediana 231°). Gruodžio–vasario mėn., t. y. žiemos laikotarpiu, aptikti 204 km (Lenkijoje)–2936 km (Portugalijoje) atstumu nuo žiedavimo vietos (vidurkis 1665 km, mediana 1812 km, krypties vidurkis

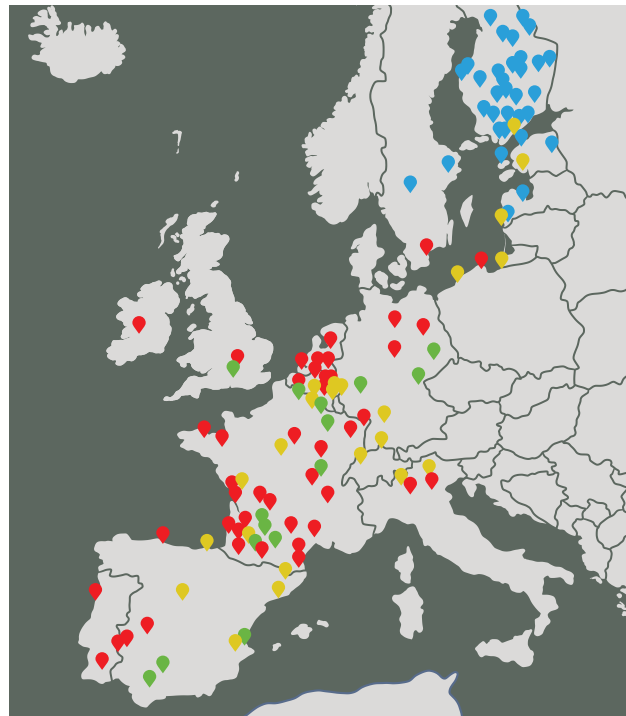
236°, mediana 233°), kovo mėn. – 711 (Vokietijoje)–2810 (Ispanijoje) km atstumu nuo žiedavimo vietos (vidurkis 1637 km, mediana 1516 km, krypties vidurkis 235°, mediana 231°). Taigi akivaizdu, kad šiek tiek šių paukščių į žiemavietes nuskrenda jau spalį. Lapkritį jų aptikimų atstumai nuo žiedavimo vietos kiek didesni, o gruodžio–sausio mėn. – dar šiek tiek didesni. Kovo mėn. judėjimas veisimosi vietų kryptimi jau stebimas, bet dar labai nežymus.

Negausiai, kaip ir Lietuvoje, lieka žiemosi Pietų Švedijoje, tikriausiai ir Danijoje, Lenkijoje. Absoliučios daugumos individų įprastiniu žiemojimo arealu galima įvardyti Vokietiją, Nyderlandus, Belgiją, Prancūziją, Italiją, Ispaniją, Portugaliją, taip pat Britų salas (nedažnai) ir tikriausiai Šveicariją. Iki šiol nežinoma nė vieno Lietuvoje gruodžio–vasario mėn., t. y. žiemojimo laikotarpiu, žieduoto individo aptikimo bet kuriuo kitu žiemojimo laikotarpiu. Todėl neišku, ar Lietuvoje retkarčiais žiemojantys individai yra tie patys individai, ar vis kiti, bet labiau tikėtina, kad vis kiti.

Galima spėti, kad tame pačiame areale žiemoja ir Lietuvos populiacijos paprastieji kikiliai, bet tai teigti kategoriškai būtų per drąsu, nes yra per mažai vėliau aptiktų Lietuvoje žieduotų dar neskraidančių jauniklių (tik 3) ir suaugusių individų veisimosi laikotarpiu (gegužės–rugpjūčio mėn. tik 5).

Absoliuti dauguma Lietuvoje žieduotų ir vėliau aptiktų paukščių žieduoti per rudeninę migraciją Ventės rago ir Kuršių nerijoje. Tai į šiaurę nuo Lietuvos esančių teritorijų paukščiai, dauguma tikriausiai iš Suomijos ir Rusijos šiaurės vakarų regiono – tai akivaizdu remiantis per migraciją Lietuvoje žieduotų individų aptikimais veisimosi laikotarpiu.

Didžiausias atstumas tarp žiedavimo ir aptikimo vietų yra 2936 km (Portugalijoje), 2814 ir 2810 km (abu Ispanijoje). Toliausi aptikimai pagal pasaulio šalis yra tokie: šiaurėje Suomijoje 65°47' š. pl., 27°26' r. ilg.; rytuose Leningrado sr. Rusijoje 60°41' š. pl., 32°57' r. ilg.; pietuose Ispanijoje 37°21' š. pl., 5°13' v. ilg.; vakaruose Portugalijoje 40°51' š. pl., 8°38' v. ilg.. Vienas Lietuvoje aptiktas individas Karelijoje buvo žieduotas 66°31' š. pl., 32°54' r. ilg. Tai dar šiauriau nei toliausiai į šiaurę aptiktas Lietuvoje žieduotas individas.

LIETUVOJE ŽIEDUOTŲ IR UŽ LIETUVOS RIBŲ APTIKTŲ
PAPRASTŲJŲ KIKILIŲ APTIKIMO VIETOS

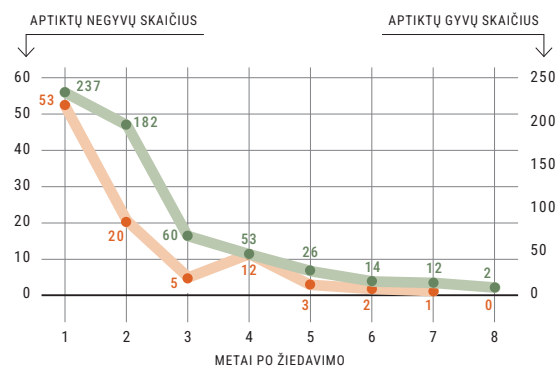
- – SPALIO MĖN.
- – LAPKRIČIO–VASARIO MĖN.
- – KOVO MĖN.
- – GEGUŽĖS–RUGPJŪČIO MĖN.

APTIKIMO VIETOS BALANDŽIO IR RUGSĖJO MĖN.
ŽEMĖLAPYJE NEPARODYTOS

Iš 766 žinomų aptikimų Lietuvoje atvejų (nepriskaičiuoti iki 30 d. laikotarpiu po žiedavimo vietoje sugauti ir vėl paleisti individai) aptiktų negyvų ar sąmoningai nužudytų individų buvo 24 (3,1 %), aptiktų gyvų ir likusių laisvėje (dažniausiai žieduotojų sugautų ir vėl paleistų sugavimo vietoje) – net 727 (94,9 %). Dar 15 (2,0 %) būklė aptikimo metu ir aptikimo aplinkybės nežinomos. Iš žinomų Lietuvoje žieduotų 166 aptikimo užsienyje atvejų (nepriskaičiuoti iki 30 d. laikotarpiu po žiedavimo Rybačio biologinėje stotyje Kaliningrado sr. Rusijoje sugauti ir vėl paleisti individai) aptiktų negyvų ar sąmoningai nužudytų individų buvo 95 (57,2 %), aptiktų gyvų ir likusių laisvėje 57 (34,4 %), 14 (8,4 %) būklė aptikimo metu ir aptikimo aplinkybės nežinomos. Akivaizdu, kad už Lietuvos ribų aptiktų negyvų ar sąmoningai nužudytų skaičius yra net 18,5 karto (pagal procentinę išraišką) didesnis nei Lietuvoje. Iš esmės, tai lemia vis dar vykstanti žvėrbinių paukščių „medžioklė“ Pietų Europos šalyse.

Tiksliausiai paukščių išgyvenamumas kiekvienais jų gyvenimo metais apskaičiuojamas pagal aptiktų negyvų žieduotų paukščių aptikimo datas, bet gana patikimi išgyvenamumo duomenys gaunami ir analizuojant pagal aptiktų gyvų žieduotų individų aptikimo datas. Apačioje esančiame grafike parodytas aptiktų gyvų ir aptiktų negyvų individų skaičius kiekvienais metais po žiedavimo (metai skaičiuoti laikotarpiais po 365 ar 366 d. nuo žiedavimo datos). Jeigu individas aptiktas daugiau nei vieną kartą, skaičiuota tik pagal jo vėliausią aptikimą. Taip pat buvo neskaičiuoti tie atvejai, kai aptikimo data nėra tiksli. Stebina tai, kad diagrafoje abi duomenų kreivės beveik sutampa ir neaišku, kaip tai būtų galima paaiškinti, nes aptikti gyvi paukščiai po aptikimo juk ilgiau ar trumpiau dar išlieka gyvi.

Absoliuti dauguma paprastųjų kikilių neišgyvena ilgiau nei 7–8 metus, bet pavieniai gali išgyventi ir gerokai ilgiau. Ilgiausiai Europoje išgyvenęs paprastasis kikilis buvo sužieduotas 1975 m. rugsėjo 10 d. Lietuvoje (Kuršių nerijoje) ir, deja, nušautas 1996 m. spalio 15 d. Ispanijoje. Laiko tarpas nuo žiedavimo iki aptikimo 7706 dienos. Tas paukštis išgyveno ne mažiau nei 21 m. ir 3 mėn. Koks galėjo būti tikrasis jo amžius, neaišku, nes žieduojant tik nustatyta, kad išperėtas 1975 ar bet kuriais ankstesniais metais. Antras pagal amžių Lietuvoje žieduotas kikilis 14-tais po žiedavimo metais aptiktas negyvas Prancūzijoje. Vienas Rybačio biologinėje stotyje žieduotas individas sugautas ir vėl paleistas žieduotojo Ventės rage 17-tais po žiedavimo metais. Tokie ilgaamžiai yra tikra retenybė.

LIETUVOJE ŽIEDUOTŲ PAPRASTŲJŲ
KIKILIŲ APTIKIMŲ SKAIČIUS KIEKVIENAIŠ
METAIS PO ŽIEDAVIMO

Visi šiame straipsnyje publikuojami paukščių žiedavimo ir aptikimo duomenys paimti iš Lietuvos paukščių žiedavimo centro, kuris yra Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejaus struktūrinis padalinys, duomenų bazės.

Veisimosi aplinka ir biologija

Parskrenda kovo mėn. Pirmiausia sugrįžta patinai, o po kelių dienų ir patelės. Apsigyvena įvairiausiose vietose, kur tik yra medžių, – visuose miškuose, laukų miškeluose, vandens telkinių pakraščiuose, želdiniuose, taip pat parkuose, miestų, gyvenviečių, sodybų, kapinių želdiniuose, soduose ir kt. Aptinkami dažniausiai pavienėmis poromis, nors smilginių strazdų kolonijose paprastųjų kikilių tankumas gana didelis. Tokias atvejais sudaro savotiškas kolonijas, kuriose kikilių lizdai būna išsidėstę tik kelio likos metrų atstumu vienas nuo kito.

Pirmuosius lizdus pradeda sukurti jau balandžio viduryje. Iš mūsų aptiktų 569 paprastųjų kikilių lizdų eglėse buvo 312, pušyse – 92, juodalksniuose – 45, beržuose – 14, šėvamedžiuose – 11, gluosniuose – 10, skirpstuose ir gudobelėse – po 9, lazdynuose – 8, obelyse ir ievose po 7, baltalksniuose – 6, ąžuoluose ir karkluose – po 5, kadagiuose – 4, liepose ir tuopose – po 3, drebulėse, šermukšniuose, robinijose, tarp eglės ir beržo kamienų – po 2, kriaušėse, blindėse, tujose, šunobelėse, guobose, erškėtrožėse, tarp eglės ir sausos pušies kamienų, aplink baltalksnį apšivijusiose apyniuose, ant išvirtusio juodalksnio šaknų – po 1 (V. Jusys, n = 235; Aleknonis, 1984, n = 211; V. ir R. Juškos, n = 48; A. Noreika, n = 22; M. Mačiulis, n = 20; G. Varnas, n = 13; R. Stankūnas, n = 9, R. Mečionis, n = 7; L. Jezerskas, n = 3). Taip pat pavieniai lizdai aptikti kikiliams neįprastose vietose: 1994-06-01 Nemuno deltos juodalksnyje prie Krokų Lankos ež. tarp vilkdagių ir kitų sugulusių žolių 0,1 m aukštyje virš žemės rastas lizdas su 5 kiaušiniiais (Jusys, 1995), 1995-07-18 Varėnos r. lizdas su 4 jaunikliais rastas susuktas ant žemės (V. Balkūnas, N. Šibačiovas), 1976-06-13 Paukštabalėse, Šakių r., rastas kikilio lizdas su 3 kiaušiniiais strazdo giesmininko lizde (Aleknonis, 1984).

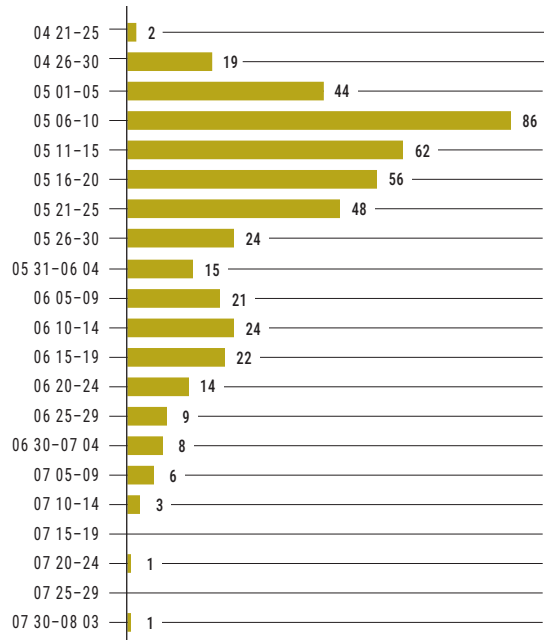
Lizdus suka 0,5–13, dažniausiai 2–5 m aukštyje. Kartais pasitaiko ir 20 m aukštyje susuktų lizdų.

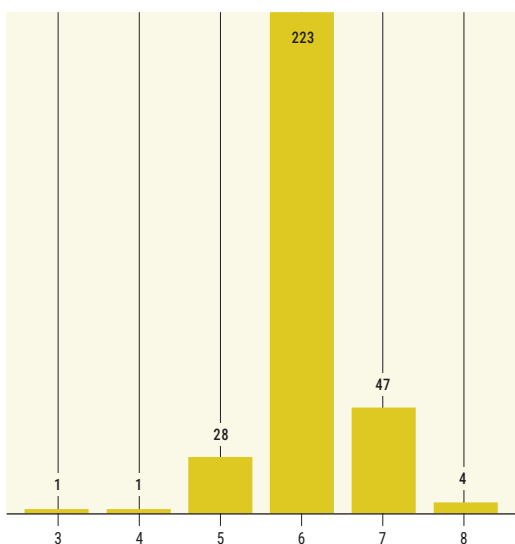
PAPRASTOJO KIKILIO LIZDAS.
NEMUNO DELTA, 2020-04-25
© VYTAUTAS JUSYS

Juos susuka dažniausiai prie medžio kamieno, o kartais stambesnių šakų išsišakojime ar ant šoninių medžio šakų 0,1–2 m atstumu nuo kamieno. Lizdas labai dailus ir tvarkingas. Jį suka tik patelė. Tai trunka 5–8 dienas. Pagrindas sukamas iš samanų, įmaišoma šakelių, šaknelių, žievės gabaliukų ir išorė apkaišoma kerpėmis, beržo žievelėmis, augaliniais plaušais, voratinkliais. Gūžtą iškloja stirnų ir kitų žvėrių plaukais, šeriais, taip pat plunksnomis. Lizdų matmenys ($n = 24$): plotis 7,5 (8,0–11,4) cm, aukštis 7,5 (5,0–12,5) cm, gūžtos plotis 5,6 (4,5–6,4) cm, gylis 4,1 (3,2–5,0) cm (V. Jusys, $n = 19$; M. Mačiulis, $n = 2$; L. Jezerskas, $n = 2$; R. Mečionis, $n = 1$).

Ankstyvais pavasariais pirmuosius kiaušinius pradeda dėti jau balandžio pabaigoje. Anksčiausiai padėtas pirmas kiaušinis rastas balandžio 23 d. (Navasaitis, 1991). Dauguma patelių (63,7 %) pirmuosius kiaušinius padeda gegužės 1–25 d. Kadangi per sezoną dauguma porų peri du kartus, o dalis lizdų su dėtimis ar jaunikliais sunaikinama, kiaušinių dėjimo sezonas gana ilgas. Vėliausiai padėti pirmi kiaušiniai aptinkami liepos viduryje ar net šio mėnesio pabaigoje.

PAPRASTŲJŲ KIKILIŲ PIRMOJO KIAUŠINIO SUDĖJIMO DATŲ
($N = 465$) PASISKIRSTYMAS PENKIADIENIAIS
(NAVASAITIS, 1991, $N = 156$; ALEKNONIS, 1984, $N = 146$;
V. JUSYS, $N = 115$; V. IR R. JUŠKOS, $N = 13$; M. MAČIULIS, $N = 9$;
L. JEZERSKAS, $N = 6$; R. MEČIONIS, $N = 6$; A. NOREIKA, $N = 6$;
G. VARNAS, $N = 4$; R. STANKŪNAS, $N = 4$)

PAPRASTŲJŲ KIKILIŲ DĖTIES (N = 304) DYDIS (V. JUSYS, N = 169; ALEKNONIS, 1984; N = 84; V. IR R. JUŠKOS, N = 21; A. NOREIKA, N = 9; M. MAČIULIS, N = 7; G. VARNAS, N = 6; L. JEZERSKAS, N = 4; R. MEČIONIS, N = 3; V. KARPAVIČIUS, N = 1)

Pilnoje dėtyje dažniausiai (73,4 %) būna 5 kiaušiniai, rečiau 4, 6 ar 3. Vidutinis dėties dydis (n = 304) – 4,9 kiaušinio. Mūsų turimais duomenimis didesnės dėtys aptiktos tik du kartus: 1992-05-15 pamario eglų jaunuolyne ties Stankiškais, Šilutės r., rastas lizdas su 7 kiaušinių dėtimi (V. Jusys), o 1969-06-06 Kauno apylinėse rasta net 8 kiaušinių dėtis (V. ir R. Juškos). Kiaušinių lukštas žalsvai melsvas ar rausvai žalsvas, išmargintas retais rausvai juodais ir violetiniais didesniais ir mažesniais taškeliais, dėmelėmis ir vingeliais. Kiaušinių matmenys (n = 749): 19,7 x 14,8 (16,6–22,9 x 13,2–17,7) mm (V. Jusys, n = 428; Navasaitis, 1991; n = 89; M. Mačiulis, n = 44; V. ir R. Juškos, n = 33; L. Jezerskas, n = 21; Aleknonis, Nedzinskas, 1976, n = 16; R. Mečionis, n = 13; R. Karpavičius, n = 5). Šviežiai sudėtų kiaušinių svoris (n = 208) – 2,3 (1,8–2,7) g (Navasaitis, 1991; n = 189; V. ir R. Juškos, n = 26; L. Jezerskas, n = 8).

PAPRASTASIS KIKILIS,
PATINAS MAITINA JAUNIKLIUS
© IRENA TAMULYNIENĖ

Perėti pradeda padėję trečią kiaušinį. Patelė peri 12–13 dienų. Jaunikliai, kurių viršutinė kūno dalis apaugusi ilgokais pilkšvai baltais pūkais, išsiritą per porą dienų. Juos maitina abu poros nariai. Jaunikliai lizdus apleidžia dar silpnai paskrįdami – 12–14 dienų amžiaus.

Iš mūsų stebėtų 139 lizdų, kurių likimas žinomas, jaunikliai sėkmingai išaugo 75 (54 %) lizduose. Vienai perėjusiai porai teko 2,1, o sėkmingai perėjusiai porai – 4,5 jauniklio. Iš A. Aleknonio (1984) stebėtų 147 lizdų sėkmingai jaunikliai išaugo tik 36 (23,1 %) lizduose.

Mityba

Lesa įvairų maistą. Vėly rudenį ir žiemą lesa įvairių augalų sėklas, anksti pavasarį – pumpurus, smulkius žiedus, vabzdžius, kirminus. Vėliau pavasarį ir vasarą dažniausiai minta įvairiausiais vabzdžiais. Jauniklius taip pat maitina įvairiais

vabzdžiais. Vasaros metu vabzdžiai sudaro 60–80 % viso maisto (Navasaitis, 1991). Žiemą neretai lankosi lesyklose – dažniausiai lesa ant žemės. ■

LITERATŪRA

- Aleknonis A. (1984). Girių giesmininkai. *Kikilis – Fringilla coelebs* (L.). Vilnius: Mokslas, p. 135–138.
- Navasaitis A. (1991). Lietuvos fauna. Paukščiai, 2 dalis. *Kikilis*. Vilnius: Mokslas, p. 199–201.
- Jusys V.; Mačiulis M.; Mečionis R.; Poškus A.; Gražulevičius G.; Petraitis A. (1999). *Klaipėdos krašto perinčių paukščių atlasas*. Vilnius: Daigai, p. 268.
- Kurlavičius P. (1995). *Birds of Forest Islands in South-East Baltic Region*. Institute of Ecology.
- Kurlavičius P.; Preikša Ž.; Skuja S. (2006). Lietuvos perinčių paukščių atlasas. *Kikilis*. Kaunas: Lututė, p. 209.
- Matiukas G. (1992). Bird Structure of the North-West Lithuania Spruce Forest. *Acta Ornithologica Lituanica*, 5–6, p. 81–83.
- Jusys V. (1995). Kikilio (*Fringilla coelebs*) lizdas ant žemės. *Ventės ragas*, 2, p. 24.

Neįprasta pilkosios gervės perėjimo vieta

BIRUTĖ STUKĖ
Autorės nuotraukos

Važiuodama laukų keliuku (Rokiškio r.) baloje šalia kelio pirmiausia pastebėjau mažus tilvikus. Nutariau apsisukti ir paukščius apžiūrėti atidžiau. Tik tada pamačiau prie žemės prisispaudusią pilkąją gervę (*Grus grus*). Nejaugi ji čia peri? Ir iš tiesų – visai atviroje vietoje, lauko balos viduryje, iš senų augalų stiebų buvo susuktas lizdas. Jame gervė perėjo du kiaušinius. Šalia maitinosi apie 60 tikučių (*Tringa glareola*) ir panašus skaičius vestuvinių apdaru pasipuošusių gaidukų (*Philomachus pugnax*).

Gervė čia nuolat trikdoma keliuku pravažiuojančių automobilių, o lizdas lengvai pasiekiamas ir plėšrūnams. Kyla daug klausimų, ar tokiomis sąlygomis jai pavyks sėkmingai išperėti jauniklius. ■

Filmuojamą jūrinių erelių (*Haliaeetus albicilla*) lizdą aplankė jaunas kilnusis erelis

DEIVIS DEMENTAVIČIUS,
SAULIUS RUMBUTIS

Kauno Tado Ivanausko zoologijos
muziejaus nuotrauka

Ne vieną dešimtmetį Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejaus ornitologai vykdo tiriamuosius darbus su plėšriaisiais paukščiais, o pastaraisiais metais pasitelkia ir išmaniąsias technologijas. Plėšriųjų paukščių lizdai ne tik ištiriami ir apžiūrimi fiziškai, bet ir stebimi vaizdo kameromis. Taip surenkama daug papildomos vertingos aplinkosauginės ir mokslinės informacijos. Praėjusią šaltą, sniegingą žiemą – 2026 m. sausio 26 d. – vieną Kaišiadorių r. filmuojamą jūrinių erelių lizdą aplankė netikėtas svečias – kilnusis erelis. Jaunas paukštis pasivaikščiojo po apsnigtą lizdą, pakilnojo šakas ir išskrido.

Kilnusis erelis – reta, į Lietuvos raudonąją knygą įrašyta paukščių rūšis. Mūsų šalyje dažniausiai aptinkamas migracijos metu ir žiemą. Daugiau kaip šimtą metų Lietuvoje nėra užfiksuota šios rūšies erelio perėjimo atvejų, tačiau paukščiai reguliariai stebimi. Todėl manoma, kad pavienės poros gali perėti. ■

Summary

Ornithologists from the Kaunas Tadas Ivanauskas Zoological Museum recorded a young Golden Eagle in a White-tailed Eagle nest equipped with live camera on January 26, 2026.

Ar pavyks išsaugoti Lietuvos kurtinius?

II dalis

LIUTAURAS RAUDONIKIS
Eugenijaus Drobelio
nuotraukos

Pastaraisiais metais fiksuojamos kurtinių populiacijos ir jų buveinių būklė kelia nerimą, ypač stebint kurtinių paplitimo mažėjimą dėl rūšies arealo pakraščiuose buvusių kurtinių tuokviečių nykimo (Ignalinos, Švenčionių (Pabradės apyl.), Vilniaus, Varėnos, Lazdijų r. bei Druskininkų sav.). Negana to, nerimauti verčia ir naujų karinių poligonų steigimas Rūdninkų ir Kapčiamiesčio giriose, kuriose istoriškai prieglobstį rado beveik trečdalis Lietuvoje gyvenusių kurtinių. Visa tai paskatino žurnale „Paukščiai“ parengti publikacijų ciklą apie rūšies būklę ir jos apsaugos problemas. Šiame straipsnyje analizuojama, kokie medynai reikalingi rūšiai gyventi ir kokie miškai gali užtikrinti ne tik rūšies išlikimą, bet ir neblogėjančią kurtinių būklę.

Kaip jau rašyta praeitame žurnalo numeryje, planuojant ir praktiškai įgyvendinant kurtinių apsaugą painiavą kelia tai, kad konkretaus individo ir populiacijos reikalavimai buveinių sąlygoms yra

nevienodi. Vienas individas, esant palankioms sąlygoms, gali gyventi įvairiose buveinėse. Pvz., paukščiai gali būti aptinkami sklypuose, kuriuose neauga mėlynės, bruknės ar gailiai, gali pasirinkti vietą lizdui ant „plikos“ žemės jaunuolyne ar lankytis net plynoje biržėje. Nepaisant to, rūšies poreikiai apibrėžiami gerokai siauriau. Štai požymiai, užtikrinantys kurtiniams tinkamas buveinių sąlygas:

Medyno rūšinė sudėtis ir struktūra

Kurtiniai gyvena spygliuočių medynuose, nes žiemą maitinasi tik šių medžių spygliais. Pagrindinis mitybinis augalas daugelyje arealo vietų yra paprastoji pušis, nors kai kuriose Sibiro populiacijose pirmenybė teikiama kitoms pušų rūšims. Jei kurtinių apgyvendintuose miškuose neauga paprastoji pušis, pirmenybė teikiama kėniamams. Pvz., Bavarijos Alpėse (Vokietija), kur medyne eglės sudaro 80 %

VAKARINIS KURTINYS (*TETRAO UROGALLUS*), PATINAS

visų medžių skaičiaus, 95 % kurtinių raciono sudaro kėnių spygliai. Panašiai yra ir Šveicarijos Alpėse. Pavasarį sulesama nemažai lapuočių medžių pumpurų (priklausomai nuo paplitimo geografinės padėties, buko, beržo ir kitų medžių). Manoma, kad miškas kurtiniui yra tinkamas, jei jame ne mažiau kaip 70 % medžių yra spygliuočiai ir pagrindinis mitybinis augalas (pvz., pušis) sudaro ne mažiau kaip 20–30 % medyno visuose sklypuose.

Miško struktūra

Kurtiniai pirmenybę teikia tiems miško plotams, kuriuose gerai išsivystęs žolių ir puskrūmių ardai, teikiantis paukščiams priedangą ir užtikrinantis geras mitybos sąlygas visais besniegiais metų sezonais.

30–40 cm aukščio augalija užtikrina optimalias priedangos sąlygas ir kartu netrukdo paukščiui stebėti aplinkos. Žemųjų augalijos ardų tankumą ir aukštį nulemia per pirmojo ardo medžių lajas praeinantis šviesos kiekis – kuo daugiau šviesos, tuo geresnės sąlygos jiems vešėti. Todėl tankūs, tamsūs medynai kurtiniams netinkami. Tiek Skandinavijoje, tiek Bavarijos Alpėse kurtiniai pirmenybę teikia miško sklypams, kuriuose lajų susivėrimas siekia vidutiniškai 50 %. Panašiai yra ir Lietuvoje, kur miško skalsumas neturi viršyti 0,6 koeficiento. Pastebėta, kad būtent tokiomis sąlygomis mėlynųjų kurtinių puskrūmių arde yra didžiausias. Tankesniuose medynuose panašios sąlygos susiformuoja tik tose vietose, kur lajos nevysiškai susiveria: palei miško kelius, kirtaviečių ir gaisraviečių pakraščiuose ir kt., todėl žinoma, kad ekotonai (pereinamojo tipo bendrija, ribojanti dvi skirtingas buveines) pagerina kurtinių buveinių sąlygas tankesniuose miškuose. Tačiau didėjant ekotonų (pakraščių) skaičiui kurtinių buveinių sąlygos

gerėja tik tuomet, jei ekotonų atsiranda dėl nedidelių laukymų susiformavimo šiaip palyginti tankiame miške. Jei ekotonų skaičius didėja brandaus miško fragmentacijos sąskaita, formuojasi kurtiniams nepalanki buveinė. Todėl ketinant pritaikyti mišką kurtiniams stengiamasi nekeisti esamo ekotonų skaičiaus. Svarbu paminėti, kad nedidelės laukymės yra būtinos tik išsiritusiems jaunikliams maitintis, kai didelę jų raciono dalį sudaro bestuburiai, daugiausia skruzdės. Kaip žinia, joms reikalingos atviros, gerai įšildomos erdvės. Nesant ar trūkstant atvirų laukymų, formuojant rūšiai tinkamas buveines, galimi ir mažo ploto plyni kirtimai. Tačiau jie neturėtų būti vykdomi brandžiuose pušynuose, kurie yra svarbi rūšiai buveinė, – plynai iškertami galėtų būti nebrandūs tankūs medynai.

Manoma, kad tvarkant kurtinių buveines turėtų būti siekiama formuoti tokį medyną, kuris, tinkamai jį išretinus, leistų vystyti žolių ir puskrūmių ardams. Pušynų atveju medynus rekomenduojama retinti iki 0,5 skalsumo. Artimoje kurtiniui aplinkoje turėtų būti, kad ir nedidelių, miško aikščių ar bent atvirų kvartalinių, mažai naudojamų miško kelių.

Mėlynės

Iš visų žolių, puskrūmių ir krūmokšnių didžiausią įtaką kurtiniams renkantis buveinę turi mėlynės. Tiek paaugusiems jaunikliams, tiek suaugusiems paukščiams mėlynės yra svarbus maisto šaltinis ir gerą priedangą užtikrinantis buveinės požymis.

MĖLYNIŲ KRŪMAI
MIŠKE

Be to, mėlynės palaiko gana aukštą bestuburių faunos įvairovę ir gausą, o tai labai svarbu pirmuose kurtinio jauniklių gyvenimo etapuose. Smėlinguose pušynuose mėlynės dažnai pakeičia bruknės, o pelkėse – gailiai.

Medynų mozaika

Praktiškai įgyvendinant kurtinių apsaugą ilgą laiką nebuvo kreipiamas dėmesys į rūšies ekologinius kraštovaizdžio poreikius. Tik palyginti neseniai radijo ar telemetrijos metodais nustatyta, kad dėl brandaus miško fragmentacijos padidėja individualios paukščių teritorijos ir kartu sumažėja ne tik rūšies tankis miško santykiname plote vienetu, bet ir populiacijų gausa. Taip įvyksta todėl, kad didesnėje individualiai pasirinktoje teritorijoje paukštis priverstas didesnę nei įprasta laiko dalį praleisti judėdamas iš vienos vietos į kitą, o tai didina galimų kontaktų su potencialiais plėšrūnais ar kitais pavojais (susidūrimas su transporto priemonėmis, elektros oro linijos ir kt.) skaičių. Taip pat pastebėta,

VAKARINIO KURTINIO (TETRAO
UROGALLUS) TIPINĖ BUVEINĖ

kad tuokvietę lankančių patinų skaičius priklauso nuo brandaus miško sklypų ploto aplink ją – mažesni nei 50 ha seno miško sklypai retai turi „savo“ tuokvietę. Be to, visais metų laikais abiejų lyčių individai renkasi ne mažesnius kaip 20 ha ploto brandaus miško sklypus. Todėl kurtinių gyvenamuose plotuose nerekomenduojama daryti didesnių kaip 1 ha ploto kirtaviečių.

Paprastai fragmentacija suprantama kaip specifinė fizinių aplinkos struktūrų kaita. Tačiau ne vien miško kirtimas ar kelių tiesimas lemia buveinių nykimą ar fragmentaciją. Pastaraisiais metais pastebimai auga susidomėjimas įvairiomis laisvalaikio praleidimo ir aktyvumo gamtoje formomis. Padažnę kontaktai su žmogumi išstumia kurtinius iš įprastų jų buvimo vietų ir, panašiai kaip fizinės buveinių fragmentacijos atveju, lemia rūšies buveinių funkcinę fragmentaciją. Šis fragmentacijos tipas taip pat ne mažiau pavojingas. Čia reikėtų pažymėti, kad rūšis smarkiausiai reaguoja į tiesioginį fizinį kontaktą su žmogumi. Tačiau, pvz., dėl žmogaus nuolat

keliamo triukšmo (transporto, muzikos, šūkavimų ir pan.) kurtiniai taip pat traukiasi iš tokių vietų.

Kraštovaizdžio mozaika

Kaip žinia, kurtinys yra didelis paukštis, užimantis dideles individualias teritorijas. Per metus vienas individas gali gyventi kelių šimtų hektarų plote, o vienos tuokvietės populiacija keliuose tūkstančiuose hektarų. Kurtinys – palyginti sėslus paukštis. Pavasarį 10–20 patinų gyvena ne didesnėje kaip 1 km² teritorijoje aplink tuokvietę ir už jos ribų dažniausiai išeina tik vasarą. O patelės tuoktuvų sezono metu gali lankytis keliose tuokvietėse ir perėti kelių kilometrų atstumu nuo jų. Taigi, norint išsaugoti tuokvietę, neužtenka apsaugoti tik konkrečių žinomų tuokviečių. Vietinei populiacijai būtina viso tuokviečių tinklo tinkama apsauga. Todėl siekiant identifikuoti visas (ir naujai besiformuojančias, ir anksčiau neaptiktas) tuokvietes būtina reguliari kurtinių stebėseną. Juolab kad naujausi telemetriškai tyrimai rodo, jog ir patinai (ypač jauni), kaip ir patelės, lankosi keliose tuokvietėse.

Skirtingų kurtinių populiacijų tankumas gali labai skirtis. Pvz., Škotijoje ir kai kuriose Rusijos vietose 1 km² gali būti aptinkama 20 paukščių, o 2–4 individai 1 km² yra geras rodiklis daugeliui Centrinės Europos populiacijų.

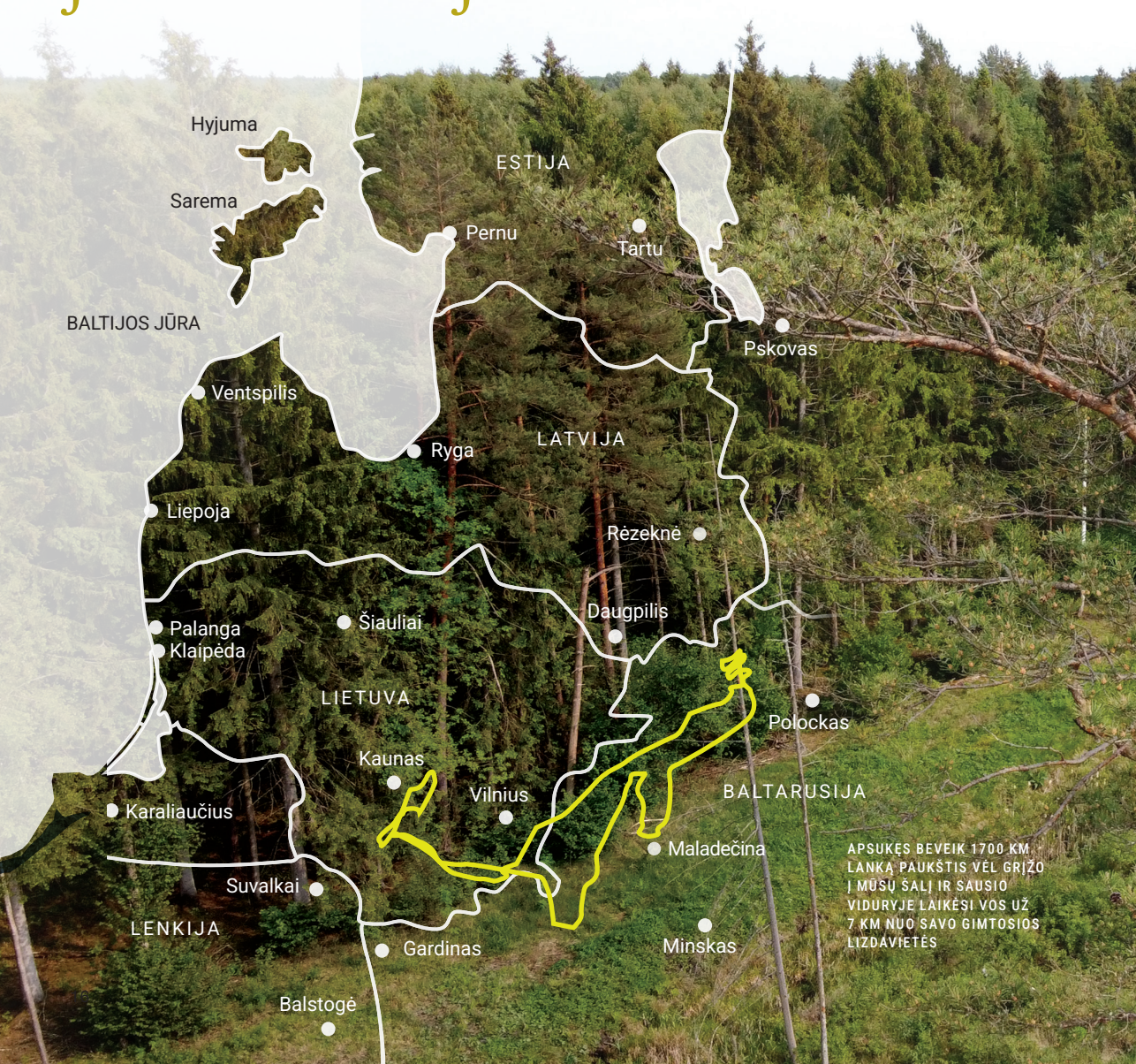
Šiuo metu pritariama nuomonei, kad siekiant išsaugoti kurtinius reikia intensyvių apsaugos priemonių, kurios garantuotų svarbiausių buveinės struktūrinių elementų įvairovę. Turėtų būti formuojami miško plotai su ryškiai išreikštais erdvinės struktūros elementais, gerai išvystytu puskrūmių ir žolių ardu, miško aikštėmis ar pievutėmis ir optimaliu ekotonų skaičiumi. Taip pat neturėtų būti formuojamos didelius plotus užimančios „plynos“ teritorijos (plyni kirtimai), dideli kurios nors medžių rūšies monokultūrų plotai, turėtų būti retinamas miško kelių tinklas. Miško ūkiniai darbai turi būti planuojami griežtai reglamentuojant ir kontroliuojant, kad ši paukščių rūšis būtų kuo mažiau trikdoma. Kovo–birželio mėnesiais tuokvietėse, o gegužės–liepos mėnesiais perėjimo plotuose neturėtų būti vykdomi jokie miško darbai.

Apie rūšies būklę šalyje ir jos apsaugos poreikius, būtinybes bei galimybes daugiau skaitykite kitame žurnalo numeryje. ■

Pirmą kartą Lietuvoje lizde siųstuvu paženklinto jūrinio erelio (*Haliaeetus albicilla*) jauniklio klajonės

DEIVIS
DEMENTAVIČIUS

APSUKĖS BEVEIK 1700 KM.
LANKA PAUKŠTIS VĖL GRĮŽO
Į MŪSŲ ŠALĮ IR SAUSIO
VIDURYJE LAIKĖSI VOS UŽ
7 KM NUO SAVO GIMTOSIOS
LIZDAVIETĖS

Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejaus ornitologai jau daugiau nei du dešimtmečius vykdo jūrinių erelių monitoringą Lietuvos pamaryje ir centrinėje šalies dalyje. Darbų metu kasmet vykdoma šių paukščių žinomų lizdaviečių patikra ir naujų paieška, įvertinamas šių paukščių perėjimo sėkmingumas, kylančios grėsmės, lizduose augantys erelių jaunikliai išmatuojami, įvertinama jų būklė, pagal tarptautinę programą ženklinami spalviniais žiedais, analizuojamas lizduose aptiktas erelių grobis ar jo liekanos, surenkami įvairūs lizdaviečių parametrai, naujų lizdų informacija suvedama į SRIS (Saugomų rūšių informacinę sistemą). Per pastarąjį dešimtmetį bendradarbiaujant su kitų institucijų mokslininkais ir Ventės rago

ornitologinės stoties specialistais moksliniais bei aplinkosauginiais tikslais žiemos metu buvo sugauti ir siųstuvais paženklininti keli suaugę ir jauni jūriniai ereliai. Tačiau lizduose augantiems jaunikliams siųstuvai iki šiol nebuvo dedami.

Kasmetinių darbų metu 2025 m. birželio 13 d. muziejaus ornitologai GPS-GSM tipo siųstuvu lizde paženklino dar neskraidantį jūrinio erelio jauniklį. Tai pirmas kartas Lietuvoje, kai tokio tipo siųstuvus buvo uždėtas šios rūšies jaunikliui dar jam esant lizde. Kaišiadorių r. miškuose surastame lizde vieningai vadoje auganti jauna patelė buvo apie 2 mėn. amžiaus ir svėrė 4,6 kg. Jauniklis dar kurį laiką buvo lizde, o liepos mėnesį palikęs jį, bet vis dar

JŪRINIŲ ERELIO LIZDAS SU
JAUNIKLIU IŠ PAUKŠČIO SKRYDŽIO
© SAULIUS RUMBUTIS

LIZDE AUGĘS VIENINTELIS JAUNIKLIS BUVO
PAŽENKLINTAS SIŪSTUVU © SAULIUS RUMBUTIS

tėvų maitinamas laikėsi netoliese. Vėliau pradėjo klajoti lizdavietės apylinkėse, kol rugsėjo pradžioje leidosi į tolimesnę kelionę. Per kelias dienas paliko Lietuvą ir išskrido į kaimyninę Baltarusiją, kurioje „dingo“. Matyt, dėl blokuojamo ryšio apie šį paukštį jokios informacijos nebuvo iki pat sausio pradžios, kol siūstuvus vėl pradėjo perdavinėti duomenis. Paaškęjo, kad paukštis kelis mėnesius laikėsi už 195 km kaimyninėje šalyje esančiuose žuvininkystės tvenkiniuose ir jų apylinkėse, kol paspaudus šalčiams pajudėjo piečiau. Apsukęs beveik 1700 km lanką jauniklis vėl grįžo į mūsų šalį ir 2026 m. sausio 19 d. kurį laiką laikėsi vos už 7 km nuo savo gimtosios lizdavietės.

Atsižvelgiant į geografinę vietovę, suaugę jūriniai ereliai gali būti sėslūs arba migruojantys, o jauniems paukščiams būdingos sezoninės klajonės. Remiantis naujaisiais apibendriniais duomenimis, mūsų šalyje lizduose žieduoti jūriniai ereliai vėlesniais gyvenimo etapais stebėti nuo 1 km iki 1201 km atstumu nuo gimtųjų lizdų. Dalis žieduotųjų jaunųjų erelių vėliau aptikti kitose šalyse, apie trečdalis iš jų aptikti šiauriau Lietuvos, o didžioji dalis – piečiau mūsų šalies. Daugiamečiai Lietuvos paukščių žiedavimo

centro surinkti duomenys apie žieduotus jūrinius erelius ir vėlesnius jų aptikimus apibendrinti publikacijoje (Firkins et al., 2025). ■

Summary

THE MOVEMENT OF A WHITE-TAILED EAGLE (HALIAEETUS ALBICILLA) TAGGED WITH A TRANSMITTER IN A NEST FOR THE FIRST TIME IN LITHUANIA ARE BEING FOLLOWED.

Ornithologists from the Kaunas Tadas Ivanauskas Zoological Museum tagged a White-tailed Eagle nestling with a GPS-GSM type transmitter in 2025. This is the first time in Lithuania that such a transmitter has been placed on a nestling of this species.

Autorius dėkoja dr. Gintarei Grašytei ir kitiems, prisidėjusiems prie daugiamečių jūrinių erelių tyrimų darbų!

LITERATŪRA

Firkins J. M. E.; Dementavičius D.; Rumbutis S.; Patapavičius R. and Treinys, R. 2025. Habitat-dependent and temporally decreased dispersal pattern in an increasing White-tailed Eagle *Haliaeetus albicilla* population in the region east of the Baltic Sea. *Bird Study*, 1–16, <https://doi.org/10.1080/00063657.2025.2585214>.

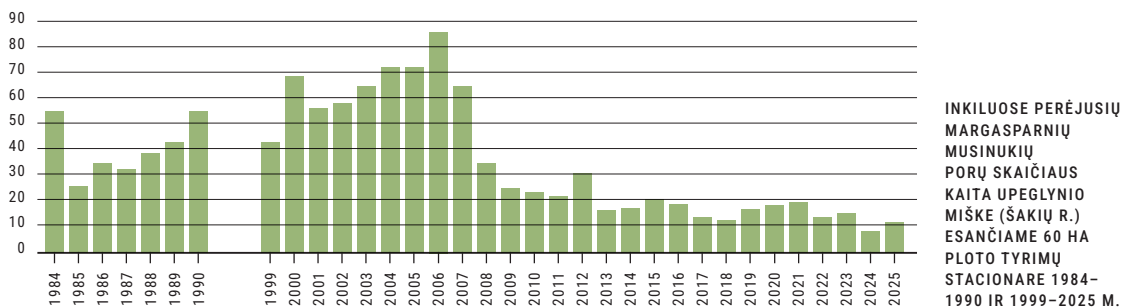
AR ĮRAŠYSIME MARGASPARNĘ MUSINUKĘ (*FICEDULA HYPOLEUCA*) Į LIETUVOS RAUDONĄJĄ KNYGĄ?

DR. RIMVYDAS
JUŠKAITIS

Autoriaus nuotrauka

Daugeliui šis klausimas pasirodys visiškai nesąmonė: juk margasparnė musinukė – įprastas mūsų miškų paukštis. Ir aš nematau, kad artimiausiu metu ar apskritai kada nors taip bus padaryta. Tačiau ilgamečių tyrimų Šakių r., Upeglynio miške, rezultatai rodo, kad formaliai pagal Tarptautinės gamtos išsaugojimo sąjungos (IUCN) kriterijus, kai yra vertinamas populiacijos mažėjimas per ilgesnį nei 10 metų laikotarpį, taip atsitikti galėtų.

MARGASPARNĖS MUSINUKĖS
LIZDAS SU DĖTIMI

Inkiluose perinčių paukščių, lazdyninių miegapelių ir kitų inkilų gyventojų tyrimai Upeglynio miške vykdomi nuo 1984 m., kai čia 60 ha plote gardelės tvarka kas 50 m buvo iškelti 262 lentiniai inkilai, skirti smulkiems uoksiniams paukščiams. 1990 m. vasarą šie tyrimai buvo nutraukti, bet 1999 m. pavasarį tyrimų stacionaras vėl atkurtas, tame pačiame 60 ha plote iškėlus 272 inkilus. Stebėjimai jame vykdomi ligi šiol.

Šie ilgamečiai tyrimai rodo žymų inkiluose perinčių margasparnių musinukių skaičiaus sumažėjimą nuo 2008 m. (žr. diagramą). 2000–2007 m., didžiausio musinukių gausumo laikotarpiu, stacionaro inkiluose kasmet vidutiniškai perėjo 67 musinukių poros, o gausumo sumažėjimo laikotarpiu – 2008–2025 m. – vidutiniškai tik 18 porų, t. y. perinčių porų skaičius sumažėjo daugiau nei 70 %. O tai jau atitinka IUCN grėsmingos būklės (EN) kriterijų.

Yra žinoma, kad inkilų senėjimas gali turėti įtakos juose perinčių paukščių skaičiaus sumažėjimui: paukščiai nemėgsta senų inkilų, kurių vidus patamsėja. Bet Upeglynio stacionare, pradedant 2010 m., per kelerius metus dauguma inkilų buvo pakeisti visiškai naujais. Nepaisant to, inkiluose perinčių margasparnių musinukių porų skaičius ir toliau nežymiai mažėjo.

Šis margasparnių musinukių gausumo sumažėjimas įrodytas tyrimais, atliktais tik vienoje Lietuvos vietoje – mišriame Upeglynio miške, kuriame auga eglės su beržais ir kitais lapuočiais. Galbūt kituose šalies miškuose situacija kitokia. Deja, mano žiniomis, kitose Lietuvos vietose niekas tokių ilgamečių margasparnių musinukių tyrimų nevykdė.

Margasparnių musinukių gausumo sumažėjimas stebimas ir kitose Europos šalyse, pvz., Nyderlanduose (Both et al., 2006), Ispanijoje (González-Braojos et al., 2017), Jungtinėje Karalystėje (Goodenough et al., 2009). Margasparnių musinukių perinčių porų skaičiaus mažėjimo tendencija stebima ir Skandinavijoje (Järvinen, 2020). Prestižiniame moksliniame žurnale „Nature“ (Both et al., 2006) paskelbti Nyderlandų mokslininkų tyrimų rezultatai ir kitos užsienio šalių ornitologų publikacijos labai gerai paaiškina, kodėl margasparnių musinukių gausumas įvairiose šalyse mažėja.

Dėl globalaus klimato atšilimo ankstėjant pavasariui drugių vikšrai, kuriais yra maitinami margasparnių musinukių jaunikliai, dabar išsivysto anksčiau. Margasparnės musinukės yra tolimi migrantai, žiemojantys vakarų ir centrinėje Afrikoje, ir jų perėjimo pradžia, nors ir ankstėja, bet ne taip

greitai. Dėl to margasparnių musinukių jauniklių maitinimo laikotarpis nesutampa su pagrindinio jų maisto – drugių vikšrų – gausumo maksimumu. Tad pablogėja musinukių jauniklių mitybinės sąlygos, o dėl to sumažėja jauniklių dydis ir svoris bei jų išgyvenamumas (Both et al., 2006; González-Braojos et al., 2017). Kaip nurodoma literatūroje, tai ypač būdinga ažuolynuose, mažiau – mišriuose miškuose perinčioms margasparnėms musinukėms (Burger et al., 2012). Panašu, kad niekas tokių ilgamečių tyrimų pušnyuose nevykdė, tad gal ir Lietuvos pušnyuose margasparnės musinukės dar išliko pakankamai gausios?

Ar kas nors pasikeistų, jeigu margasparnė musinukė būtų įrašyta į Lietuvos raudonąją knygą? Manau, tikrai ne. Galima iškelti daugiau inkilų musinukėms – padaugėtų jų perėjimo vietų. Tačiau tai nepašalins pagrindinės margasparnių musinukių gausumo sumažėjimo priežasties – dėl klimato šiltėjimo paankstėjusio drugių vikšrų gausumo piko ir mažiau paankstėjusio musinukių jauniklių išsiritimo laikotarpio. Ar galima sustabdyti margasparnių musinukių populiacijos mažėjimą Lietuvoje ir Europoje? Taip pat ne, nes tam reikia sustabdyti globalų klimato atšilimą, o tai, deja, vargu ar įmanoma. Taigi belieka likti tik stebėtojais... ■

MARGASPARNĖS MUSINUKĖS
JAUNIKLIAI INKILE

Summary

Long-term studies in the Šakiai district, in the Upeglynio forest, have shown that over the past two decades the number of European Pied Flycatcher (*Ficedula hypoleuca*) nesting in nest boxes in this forest has decreased by more than 70%. A decline in the abundance of these birds has also been observed in other European countries, and it is associated with global climate warming.

INKILE PERINTI MARGASPARNĖS
MUSINUKĖS PATELĖ

LITERATŪRA

- Both C.; Bouwhuis S.; Lessells C. M. & Visser M. E. (2006). Climate Change and Population Declines in a Long-Distance Migratory Bird. *Nature*, 441: 81–83.
- Burger C. et al. (2012). Climate Change, Breeding Date and Nestling Diet: How Temperature Differentially Affects Seasonal Changes in Pied Flycatcher Diet Depending on Habitat Variation. *Journal of Animal Ecology*, 81: 926–936.
- González-Braojos S.; Sanz J. J.; Moreno J. (2017). Decline of a Montane Mediterranean Pied Flycatcher *Ficedula Hypoleuca* Population in Relation to Climate. *Journal of Avian Biology*, 48: 1383–1393.
- Goodenough A. E.; Elliot S. L. & Hart A. G. (2009). The Challenges of Conservation for Declining Migrants: are Reserve-Based Initiatives during the Breeding Season Appropriate for the Pied Flycatcher *Ficedula hypoleuca*? *Ibis*, 151: 429–439.
- Järvinen A. (2020). Breeding Biology and Long-Term Population Dynamics of the Pied Flycatcher *Ficedula Hypoleuca* in Skibotn, Northern Norway. *Ornis Norvegica*, 43: 17–27.

VARNĖNŲ (*STURNUS VULGARIS*) JAUNIKLIŲ PLASNOJAMŲJŲ PLUNKSNŲ ŠĖRIMOSI STRATEGIJA

PAPRASTASIS VARNĖNAS (*STURNUS VULGARIS*) © POVILAS URBONAS

PAOLO
SALVADOR

AUKŠĖ
BAŠKEVIČIŪTĖ

LUKAS
UOGINTAS

Europinis varnėnas (*Sturnus vulgaris*), dar vadinamas paprastuoju varnėnu, yra dažnas mūsų miestuose, parkuose, kaimuose. Šis uždaroje erdmėje perintis paukštis įsikuria medžių drevėse, pastatų plyšiuose ir inkiluose, kur išauginą dažniausiai keturis–šešis jauniklius. Veisimosi laikotarpiu jie mums pažįstami dėl savo įspūdingų daugiabalsių giesmių ir dėl elegantiško, metališko savo plunksnų žvilgesio.

Tačiau ne visi varnėnai vienodi. Vasarą nesunkiai galima pastebėti akivaizdų skirtumą tarp suaugėlių ir jauniklių. Veisimosi sezonu suaugę varnėnai puikuoja si nuostabia plunksnų danga – tamsia, baltai nutaškuota – ir ryškiu geltonu snapu (1A pav.), o tų metų jauniklių plunksnų danga yra blankiai ruda, snapas tamsus (1B pav.). Pasibaigus veisimosi sezonui suaugėliai ir palikę lizdus jaunikliai netrukus pradeda šertis – buvusios plunksnos iškrenta ir išauga naujos. Suaugėlių ir jauniklių šėrimosi laikas gali šiek tiek skirtis.

Vienas iš žavingiausių varnėnų elgesio ypatumų yra skaitlingi jauniklių būriai. Nuo birželio iki rugpjūčio Klaipėdos parkai tampa vietomis sinchroniškai skraidantiems ir ant žemės maisto ieškantiems didesniems ar mažesniems su skirtingo išsišėrimo apdaru jaunų varnėnų būriams. Nusprendėme patyrinėti šiuos įspūdingus susibūrimus, sutelkdami dėmesį į jų plasnojamųjų plunksnų šėrimosi eigą.

Siekdami tai išsiaiškinti Klaipėdos universiteto miestelio pievoje, kur varnėnų būriai ieško lesalo, su studentais suplanavome tyrimą (2 pav.).

1 PAV. A) SUAUGĘS VARNĖNAS
SU TAMSIŲ PLUNKSNŲ DANGA
(SUAUGĖLIO APDARU)

B) JAUNIKLIS VARNĖNAS
SU RUDŲ PLUNKSNŲ DANGA
(JAUNIKLIO APDARU)

3 PAV. LIEPOS MĖNESĮ LIETUVOJE PAGAUTO JAUNIKLIO VARNĖNO SPARNAS, KURIAME JAUNIKLIO APDARO KETURIOS VIDINĖS DIDŽIOSIOS PLASNOJAMOSIOS PLUNKSNOS JAU PAKEISTOS NAUJOMIS

2025 m. liepos 22 d. rytą standartinėmis voratinėmis gaudyklėmis (bendras ilgis 48 m) saugiai pagavome keliolika varnėnų. Įvertinome kiekvieno paukščio kūno būklę (riebumą ir raumeningumą), užfiksavome svarbiausius jų biometrinius duomenis (sparno ir pastaibio ilgį bei kūno svorį) ir atsargiai apžiūrėjome plunksnas. Kiekvienas paukštis

greitai, ne ilgiau kaip per minutę, buvo apžiūrėtas, sužieduotas ir paleistas nesužalotas. Visa žiedavimo veikla vykdyta pagal Lietuvoje galiojančias laukinių gyvūnų naudojimo taisykles, gavus Kau-
no T. Ivanausko zoologijos muziejaus išduotą paukščių žiedavimo pažymėjimą. Iš viso pagavome 14 jauniklių, kurie buvo puikios kūno būklės. Vidutiniai matmenys: pastaibis 29,5 mm, sparnas 125,0 mm, svoris 72,8 g.

2 PAV. KLAIPĖDOS UNIVERSITETO JŪROS
TYRIMŲ INSTITUTO STUDENTAI, PRISIDEDANTYS
PRIE PAUKŠČIŲ ŽIEDAVIMO

Analizė atskleidė įvairių jų plasnojamųjų plunksnų šėrimosi modelį. 11 individų buvo pusiau pakeitę 4–6 vidines didžiąsias plasnojamasias plunksnas. Jų išorinės didžiosios plasnojamosios plunksnos ir mažosios plasnojamosios plunksnos vis dar buvo jauniklio apdaro (3 pav.). Trys individai pasižymėjo įdomiomis variacijomis – buvo pakeitę 2–3 išorines mažąsias plasnojamasias plunksnas. Papildomos planuojamosios plunksnos (nuotraukoje nematyti) visų individų buvo skirtingose šėrimosi stadijose. Pakartotinis šių individų sugavimas gali suteikti žinių apie jų šėrimosi laiką, susijusį su pasiskirstymo ir migraciniais judėjimais. Ar paukščiai, plunksnas pakeitę anksčiau, nuskrenda toliau? Ar plunksnų keitimo laikas susijęs su pasiruošimu rudeninei migracijai? Norint atsakyti į šiuos klausimus būtina žieduoti paukščius. ■

Summary

In this work, we aimed to study the moulting strategy of juvenile starlings in an urban park of Klaipėda. Using a standardised ringing method, we found different moulting patterns across 14 individuals.

2025 M. LOFK ANKETŲ

TVIRTINIMO APŽVALGA

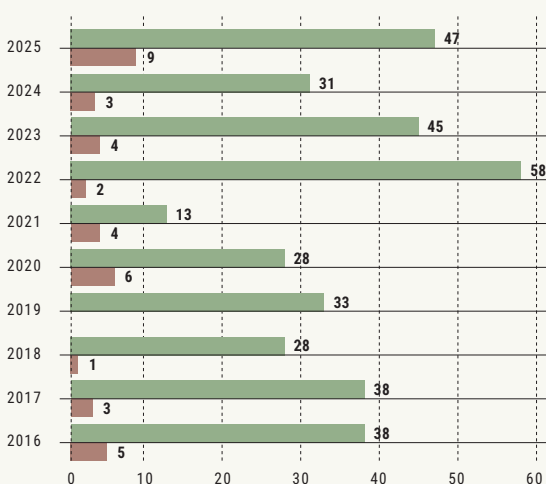
AUGUSTAS ŠIMKUS

Pagrindinė Lietuvos ornitofaunistinės komisijos (LOFK) užduotis yra vertinti retų, sunkiai apibūdinamų ir naujų šalyje paukščių rūšių bei porūšių aptikimo faktus. Savo veikla LOFK siekia, kad Lietuvos ornitofauną apžvelgiančiose ar atskirų rūšių gausą ir paplitimą nagrinėjančiose publikacijose būtų skelbiama kuo patikimesnė informacija. Stebėjimų duomenys renkami specialiose LOFK anketose, kurias išnagrinėjus priimamas sprendimas tvirtinti arba ne.

Iki 2026 m. balandžio pradžios LOFK gavo ir išnagrinėjo 56 anketas, pateiktas 2025 m. stebėtiems paukščiams patvirtinti. 47 iš jų buvo patvirtintos, o likusios 9 – nepatvirtintos. Patvirtintų anketų skaičius 2025 m. yra antras didžiausias per pastaruosius 10 metų ir nusileidžia tik 2022 m., o nepatvirtintų – didžiausias (1 pav.). Per metus registruotos 24 LOFK tvirtinamos rūšys ir porūšiai – dešimtmečio vidurkiui (apie 23) artimas skaičius (2 pav.). Didelis anketų, bet vidutiniškas rūšių ir porūšių skaičius gali būti siejamas su didesne nei įprasta pušinių kryžiasnapių (*Loxia pytyopsittacus*), sibirinio porūšio pilkųjų (*Phylloscopus collybita tristis*) ir nykštukinių pečialindų (*Phylloscopus proregulus*) gausa. Didelį nepatvirtintų anketų skaičių galėjo lemti du veiksniai – pastaruoju metu išaugęs naujų stebėtojų skaičius ir didesnės LOFK pastangos stebėtojams priminti apie reikalingas pateikti anketas. Mažiau patyrę stebėtojai apibūdindami rūšis

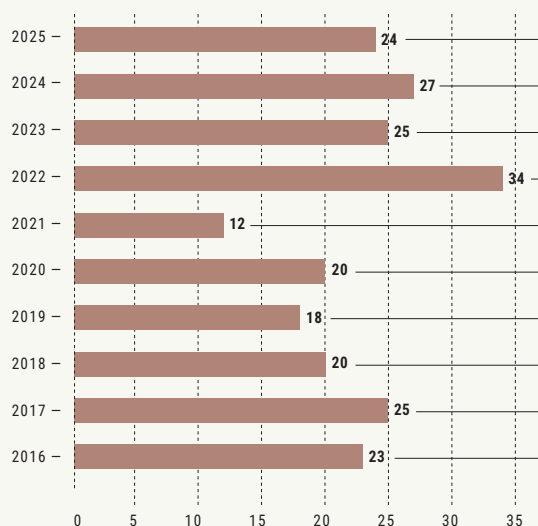
dažniau suklysta, o geresnis informavimas lemia, kad ir daugiau abejonių keliantys stebėjimai nelieka neišnagrinėti.

Palyginus dešimtmečio duomenis reikia pasakyti, kad rūšių ir porūšių, kurių stebėjimams patvirtinti reikalingos anketos, sąrašas per šį laiką pasikeitė. Jį papildė labai reta Lietuvoje tapusi sibirinė gaga (*Polysticta stelleri*), dėl mažo registracijų skaičiaus ir sudėtingos identifikacijos įtrauktas Lietuvoje anksčiau perėjęs juodakrūčio bėgiko porūšis (*Calidris alpina schinzii*), du silkinio kiro porūšiai (*Larus fuscus graellsii* ir *heuglini*) ir sibirinis pilkosios pečialindos porūšis (*Phylloscopus collybita tristis*). Anketos neberenamos pamačius jūrinį bėgiką (*Calidris maritima*), pelėdikę (*Athene noctua*), laplandinę pelėdą (*Strix nebulosa*), mažąją tošinukę (*Iduna caligata*), europinę juodagalvę kiauliukę (*Saxicola rubicola*), kalninę kielę (*Motacilla cinerea*) ir rudagurklį kalviuką (*Anthus cervinus*). Šių rūšių stebėjimų skaičiui išaugus, LOFK ir toliau juos fiksuoja LOD svetainėje, bet komisijos tvirtinimas nebereikalingas. Tokie pakeitimai nulėmė, kad tiek anketų, tiek patvirtintų rūšių ir porūšių skaičiaus kaita per dešimtmetį gerai neatspindi išaugusio stebėtojų skaičiaus ir žinių lygio. Jei sąrašas būtų pastovus ir apimtų tiek pridėtas, tiek pašalintas rūšis ir porūšius, anketų statistika rodytų kur kas ryškesnį retų paukščių stebėjimų pagausėjimą pastaraisiais metais.

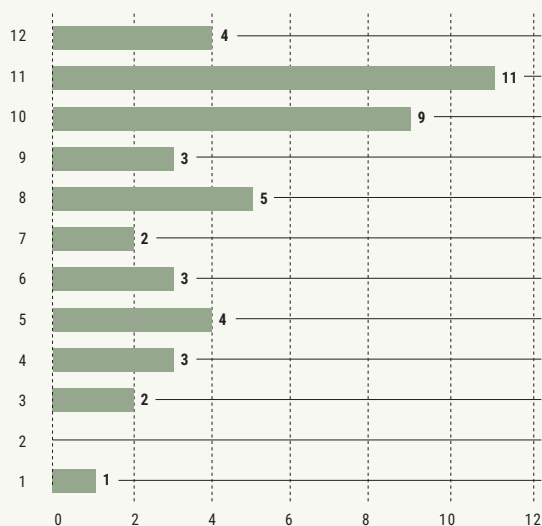

1 PAV. PATVIRTINTŲ IR NEPATVIRTINTŲ ANKETŲ SKAIČIUS 2016–2025 M.

— PATVIRTINTOS
— NEPATVIRTINTOS

2 PAV. PATVIRTINTŲ RŪŠIŲ
IR PORŪŠIŲ SKAIČIUS
2016–2025 M.

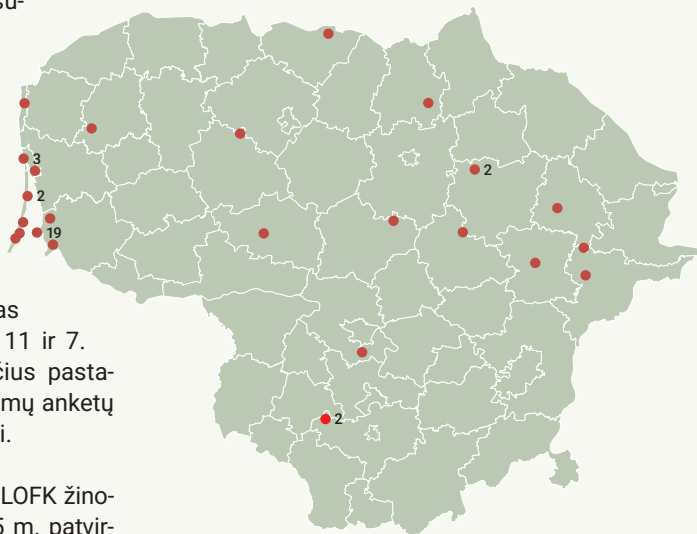
3 PAV. PATVIRTINTŲ
STEBĖJIMŲ PASISKIRSTYMAS
2025 M. PAGAL MĖNESĮ

Patvirtintų stebėjimų sezoninis ir teritorinis pasiskirstymas 2025 m., kaip įprasta, nebuvo tolygus. Antroji metų pusė pasižymėjo kur kas didesniu stebėjimų skaičiumi nei pirmoji, o migracijos sezonai – didesniu nei žiemojimo ir perėjimo. Ypač daug retenybių aptikta rudens antroje pusėje (3 pav.). Kaip ir kiekvienais metais, dideliu stebėjimų skaičiumi pasižymėjo pajūris ir pamarys. Ypač išsiskyrė Ventės ragas (Šilutės r. sav.), kur registruota 19 stebėjimų, 14 iš jų – žiedavimo tinklais sugauti paukščiai. Labiau netikėtas buvo didesnis stebėjimų skaičius Šiaurės Rytų Lietuvoje. Pietų Lietuvoje retenybių aptikta mažiausiai, nepaisant didesnės stebėtojų koncentracijos Vilniuje ir Kaune (4 pav.).

Kaip įprasta, daugiausia anketų 2025 m. pateikė Ventės rago ornitologinės stoties darbuotojai Vytautas Eigirdas ir Vytautas Jusys, atitinkamai 11 ir 7. Nors paukščių stebėtojų mėgėjų skaičius pastaroju metu išaugęs, daugumą patvirtinamų anketų vis dar pateikia profesionalūs ornitologai.

Galima pasidžiaugti, kad beveik visiems LOFK žinioms retų paukščių stebėjimams 2025 m. patvirtinti buvo pateiktos reikalingos anketos. Visgi per pastarąjį dešimtmetį vien LOD svetainėje susikaupe

kelios dešimtys LOFK tvirtinamų rūšių ir porūšių stebėjimų, kuriems anketos pateiktos nebuvo. Šie stebėjimai negali būti analizuojami kartu su patvirtintais kaip vienodai patikimi ir tai kliudo apibendrinti ilgalaikius duomenis. Todėl LOFK ragina stebėtojus ne tik nedelsti teikiant anketas, bet ir pasistengti užpildyti jas ankstesnių metų stebėjimams patvirtinti, ypač jei yra išlikusios nuotraukos ar kiti įrodymai. ■

4 PAV. PATVIRTINTŲ STEBĖJIMŲ
TERITORINIS PASISKIRSTYMAS 2025 M.

LOFK PATVIRTINTI STEBĖJIMAI 2025 M.

Rudoji urvinė antis

(*Tadorna ferruginea*)

- 2025-08-31 viena Žuvinto ež., Alytaus r. sav. (I. Šeškus, M. Šeškus, A. Pranaitis)

Amerikinė cyplė

(*Mareca americana*)

- 2025-03-22 patinas Viešinto ež., Anykščių r. sav. (A. Šimkus)

Kojūkas

(*Himantopus himantopus*)

- 2025-04-21 vienas Gabšių tvenk., Raseinių r. sav. (V. Kilčauskas)

Mornelis

(*Eudromias morinellus*)

- 2025-08-24 pirmametis paukštis tarp Viešinto ir Suosos ež., Anykščių r. sav. (A. Šimkus)
- 2025-09-06 praskredančio paukščio balsas įrašytas prie Ušnėnų, Kelmės r. sav. (L. Zykas)

Raibakrūtis bėgikas

(*Calidris melanotos*)

- 2025-10-11 pirmametis paukštis Linksmakalnio tvenk., Kau-no r. sav. (K. Bilinskas, M. Šeškus)

Juodasparnė kregždūnė

(*Glareola nordmanni*)

- 2025-08-29 dvi Žuvinto ež., Alytaus r. sav. (A. Pranaitis, G. Baulblys)

Skeltauodegis kiras

(*Xema sabini*)

- 2025-11-27 pirmametis paukštis jūroje ties Kopgaliu, Klaipėdos m. sav. (S. Karalius)

Mažasis baltasis garnys

(*Egretta garzetta*)

- 2025-05-10 vienas Ventės rage, Šilutės r. sav. (V. Eigirdas)

Raiboji pelėda

(*Surnia ulula*)

- 2025-01-16 viena prie Liukpetrių, Pasvalio r. sav. (R. Akstinas, E. Drobėlis)

Didysis erelis rėksnys

(*Clanga clanga*)

- 2025-04-28 suaugęs paukštis prie Truskavos, Kėdainių r. sav. (D. Bordjan, T. Basle)

Nykštukinis erelis

(*Hieraetus pennatus*)

- 2025-09-01 šviesios formos paukštis praskrido prie Juodkrantės, Neringos sav. (K. Castren, M. Šniaukštienė, S. Medžionis)

Karališkasis erelis

(*Aquila heliaca*)

- 2025-05-20 antrametis paukštis praskrido prie Mažėnų, Plungės r. sav. (E. Selevičiūtė)

Stepinis suopis

(*Buteo rufinus*)

- 2025-07-05 antrametis paukštis Rusnės saloje, Šilutės r. sav. (A. Ragovskis)

Kramerio papūga

(*Psittacula krameri*)

- 2025-06-04 viena Pamūšyje, Ukmergės r. sav. (A. Skirpstas)
- 2025-08-21 viena Ventės rage, Šilutės r. sav. (A. Vika)

- 2025-12-31 viena Klaipėdoje (I. Baltrūnienė, A. Leonenko)

Plėšrioji medšarkė

(*Lanius excubitor homeyeri*)

- 2025-11-11 patinas sugautas ir paženklintas siųstuvu tarp Kintų ir Sakūčių, Šilutės r. sav. (V. Eigirdas)

Kuoduotasis vieversys

(*Galerida cristata*)

- 2025-05-13 trys paukščiai Joniškio r. sav. (vieta neviešinama), stebėti iki 08-04 (E. Komar)
- 2025-06-19 ir 2025-06-30 pavieniai stebėti Ventės rage, Šilutės r. sav. (V. Eigirdas)

Sajantinė pečialinda

(*Phylloscopus humei*)

- Ventės rage, Šilutės r. sav., viena stebėta 2025-10-19 (A. Šimkus), kita sužieduota 2025-11-02 (V. Eigirdas)

Nykštukinė pečialinda

(*Phylloscopus proregulus*)

- 2025-10-09 sugauta prie Juodkrantės, Neringos sav. (B. Belchev)
- Ventės rage, Šilutės r. sav., pavienės sugautos 2025-10-17 (V. Eigirdas), 2025-10-22 (V. Jusys), 2025-10-26 (V. Jusys), 2025-11-21 (V. Eigirdas) ir 2025-11-23 (V. Jusys)

Pilkoji pečialinda

(*Phylloscopus collybita tristis*)

- Ventės rage, Šilutės r. sav., pavienės sugautos 2025-08-26 (V. Eigirdas), 2025-10-07 (V. Jusys), 2025-10-27 (V. Jusys), 2025-11-16 (V. Jusys) ir 2025-11-26 (V. Eigirdas), du paukščiai 2025-11-14 (V. Eigirdas)

Rožinis varnėnas*(Pastor roseus)*

- 2025-07-12 vienas Molėtuose (D. Stalauškienė)

Vakarinė lakštingala*(Luscinia megarhynchos)*

- 2025-05-20 giesmė įrašyta Utenoje, girdėta iki birželio mėnesio (R. Kaunietis)

Dykuminis kūltupys*(Oenanthe deserti)*

- 2025-11-08 patelė Kopgalyje, Klaipėdos m. sav. (A. Šimkus)

Pušinis kryžiasnapis*(Loxia pytyopsittacus)*

- 2025-03-20–24 giedantis patinas stacionariu garso įrašymo prietaisu fiksuotas prie Paalsuodės II, Utenos r. sav. (A. Gaidamavičius)
- 2025-04-13 patinas prie Antaviešės, Švenčionių r. sav. (A. Gaidamavičius, B. Šablevičius)
- 2025-10-18 patinas Pervalkoje, Neringos sav. (B. Belchev, P. Norkutė, R. Kygaitė, Š. Noreikaitė)

- 2025-11-16 penki Mončiškėje, Palangos m. sav. (R. Pačigienė)
- 2025-12-08 šeši Kopgalyje, Klaipėdos m. sav. (S. Karalius)
- 2025-12-27 aštuoni Purvynėje, Neringos sav. (E. Armalis)
- 2025-12-29 pora Preiloje, Neringos sav. (A. Šimkus)

Mažoji starta*(Emberiza pusilla)*

- 2025-09-18 sugauta Ventės rago, Šilutės r. sav. (V. Jusys). ■

RETASIS PALŠASIS PESLYS LIETUVOJE

- 2026-05-08 stebėtas Korynos Kuzavaitės Varnių pažintiniame take, Traukų r.
- 2026-05-22 Ervin Komar stebėjo palšąjį peslį (*Elanus caeruleus*) netoli Viešintų, Anykščių r. Paukštis buvo stebimas medžiojantis, pasigavęs grobį nutūpė miškelyje.
- 2026-06-04 Andrius Ragovalskis stebėjo šalia Kintų, Šilutės r. ■

Šaltinis: *Birding Lithuania*
(nepatvirtinta LOFK)

IŠSKIRTINIAI STEBĖJIMAI

© ANDRIUS RAGOVSKIS

RETŲ PAUKŠČIŲ STEBĖJIMAI LIETUVOJE 2026 M. PAVASARĮ

AUGUSTAS ŠIMKUS

RUDAKAKLĖS BERNIKLĖS (*BRANTA
RUFICOLLIS*). RUPKALVIAI, ŠILUTĖS R. SAV.,
2026-04-09 © MIGLĖ MONTRIMAITĖ

Pradedant šiuo žurnalo numeriu, ornitofaunistinių stebėjimų suvestinė pateikiama kiek atnaujintu formatu ir apima tik retas rūšis ir porūšius, kurių stebėjimus LOFK renka visus metus (įskaitant rūšis, kurios retos tik žemyninėje šalies dalyje). Įprastų rūšių ankstyvi, vėlyvi ir kiti stebėjimai nebūdingu metų laiku tebėra renkami Lietuvos ornitologų draugijos (toliau – LOD) interneto svetainėje, bet į šią suvestinę nebeįtraukiami. Suvestinė rengiama remiantis LOD ir *ornitologija.lt* interneto svetainėse pateikiamais duomenimis. LOFK tvirtinamų rūšių ir porūšių registracijos pateikiamos tik tuo atveju, jei suvestinės rengimo metu anketa yra gauta ir patvirtinta.

Paprastoji berniklė

(*Branta bernicla*)

Vienas stebėjimas žemyninėje šalies dalyje – 2026-03-13 viena Raudondvario sen., Kauno r. sav. (R. Pupelis). Vėliau matytos tik Nemuno deltoje, Šilutės r. sav.: 03-28 dvi prie Rupkalvių (A. Aleliūnas); 03-31 viena prie Sausgalvių (V. Eigirdas); 04-04 viena prie

Uostadvorio (V. Eigirdas); viena prie Sausgalvių laikėsi nuo 04-08 bent iki 04-15 (V. Eigirdas).

Rudakaklė berniklė

(*Branta ruficollis*)

Beveik visi stebėjimai Nemuno deltoje, Šilutės r. sav.: 03-22 dvi netoli Sausgalvių (R. Alšauskas), čia reguliariai matytos iki 04-21,

kai stebėtos trys (V. Eigirdas); 03-24 po vieną tarp Šilutės ir Šlažų ir prie Užlieknių (V. Eigirdas); 04-09 dvi prie Rupkalvių (M. Montrimaitė, P. Dubė, V. Lepeška, L. Izotova); 04-12 dvi šalia Rusnės žuv. tvenk. (V. Eigirdas). Vienintelis stebėjimas ne Nemuno deltoje – 03-28 viena Žuvinto ež., Alytaus r. sav. (K. Valinčienė).

Kanadinė berniklė

(*Branta canadensis*)

03-05 Bruzdeilyno apyl., Klaipėdos r. sav., matytos 12, o vėliau kovo mėnesį laikėsi daugiau nei 50 paukščių (I. Baltrūnienė ir kt.); 03-11 10 paukščių jūroje ties Būtinge (R. Alšauskas), dvi tarp Normantų ir Kunkių, Klaipėdos r. sav. (A. Aleliūnas) ir devynios prie Stankiškių, Ši-

lutės r. sav. (V. Eigirdas); 03-13 prie Lazdininkų, Kretingos r. sav., stebėta 40, 03-21 12 paukščių, 03-29 keturios, o 04-26 viena (V. Laukžemienė, V. Laukžemis); 03-13 prie Sakūčių, Šilutės r. sav., matyta apie 20 (M. Briedis), 03-17 bent 17 (A. Ragovskis), 03-27 trys (V. Eigirdas), 04-07 septynios (A. Ragovskis), 04-10 taip pat (M. Montrimaitė, P. Dubė); 03-14 prie Vilkyčių, Šilutės r. sav., bent septynios (A. Ragovskis), o 03-20 11 paukščių (V. Eigirdas); 03-15 virš jūros Šventojoje praskrido 12 (V. Laukžemienė); 03-22 trys jūroje netoli Palangos tilto (M. Miliauskas) ir penkios tarp Žalgirio miško ir Pagrynių, Šilutės r. sav. (B. Stukė); 03-29 viena prie Bundalų, Šilutės r. sav. (I. Semionovas, A. Aleliūnas); 04-04 viena netoli Sausgalvių, Šilutės r. sav. (R. Pupelis); 04-17 viena prie Drevernos, Klaipėdos r. sav. (V. Eigirdas); 04-24 viena Lokinės k., Ukmergės r. sav. (D. Norkūnienė).

Šiaurinė kanadinė berniklė

(*Branta hutchinsii*)

03-26 stebėta Rusnės saloje, Šilutės r. sav., ten laikėsi bent iki 04-28 (V. Eigirdas).

Kalninė žąsis

(*Anser indicus*)

Nežieduota pora nuo 05-23 iki 05-26 laikėsi Kintų žuv. tvenk., 05-29 praskrido Ventės rage, Šilutės r. sav. (V. Eigirdas).

Mažoji žąsis

(*Anser erythropus*)

Beveik visos stebėtos V. Eigirdo Nemuno deltoje, Šilutės r. sav.: 03-12 antrametė prie Šyšių, 03-24 suaugusi prie Užlieknių, 03-31 žieduota antrametė prie

Sausgalvių, čia stebėta dar kelis kartus, vėliausiai 05-03; 04-04 tarp Sausgalvių ir Užlieknių nežieduota pora ir atskirai nežieduotas suaugęs paukštis; 04-08 suaugusi prie Sausgalvių; 04-11 žieduota suaugusi prie Pakalnės; 04-15 penkios nežieduotos prie Pakalnės ir nežieduota suaugusi prie Sausgalvių; 04-20 nežieduota suaugusi vis dar prie Sausgalvių ir viena prie Rusnės žuv. tvenk.; 04-24 žieduota antrametė prie Uostadvario; 04-25 nežieduota pora prie Pakalnės; 04-28 turbūt ta pati nežieduota pora Vorusnės polderyje. Vienintelis stebėjimas ne Nemuno deltoje – 03-25 viena prie Aleknonių, Alytaus r. sav. (V. Karnauskas).

Trumpasnapė žąsis

(*Anser brachyrhynchus*)

Daugiausia stebėjimų Nemuno deltoje, Šilutės r. sav.: 03-12 dvi prie Povilų (V. Eigirdas); prie Sausgalvių stebėtos nuo 03-20 (M. Miliauskas) iki 05-07 (V. Eigirdas), didžiausias skaičius – penkios 04-08 (V. Eigirdas); 03-23 prie Užlieknių viena, 04-04 dvi (V. Eigirdas); 03-26 viena prie tilto į Rusnę (V. Eigirdas); 04-03 viena prie Stankiškių (M. Šniaukštienė, L. Šniaukšta); 04-04 viena prie Bložių (V. Eigirdas); įvairiose Rusnės salos vietose stebėtos nuo 04-04 iki 05-02, didžiausias skaičius – penkios 04-04 ir 04-12 (V. Eigirdas); 04-16 viena prie Šyšos ir viena prie Galzdonių (V. Eigirdas). Kiti stebėjimai: 03-07 viena prie Letūkų, Klaipėdos r. sav. (V. Laukžemienė); 03-11 keturios Būtingės pievoje, Palangos m. sav. (V. Laukžemienė, V. Laukžemis); 03-14 viena prie Metelių, Lazdijų r. sav. (R. Brindza); 03-15 laukuose į pietvakarius nuo Radviliškio viena

(A. Šimkus, A. Baronas), 03-29 turbūt dvi skirtingos (A. Šimkus); 03-18 bent viena prie Raguvos, Panevėžio r. sav. (A. Raudonius); 03-25 viena prie Krokialaukio, Alytaus r. sav. (V. Karnauskas); 03-29 bent viena Bebruliškės žuv. tvenk., Kazlų Rūdos sav. (L. Dvylys); 04-19 viena prie Tarnagalos, Panevėžio r. sav. (J. Vaičiulienė); 04-25 trys šalia Ukmergės aplinkkelio (R. Bakanavičius, D. Stalaušienė, G. Stalauškas); 05-02 dvi prie balos šalia Kapčiūnų, Pasvalio r. sav. (J. Mulevičius); viena šalia Padauguvos, Kauno r. sav. (R. Pupelis).

Mandarininė antis

(*Aix galericulata*)

03-29 pora Žvelsos upėje ties Jurjonų k., Klaipėdos r. sav. (E. Armalis).

Egiptinė žąsis

(*Alopochen aegyptiaca*)

05-16 viena tupėjo pievoje prie Jagėliškių, Šakių r. sav. (I. Šeškus, M. Šeškus).

Urvinė antis

(*Tadorna tadorna*)

Du stebėjimai žemyninėje šalies dalyje: 03-22 patinas Amalvo polderyje, Marijampolės sav. (I. Baltrūnienė); 04-29 bent keturi individai užlietame lauke į pietvakarius nuo Radviliškio (A. Baronas), viena pora laikėsi bent iki 05-03 (A. Šimkus).

Ledinė antis

(*Clangula hyemalis*)

Du stebėjimai vidaus vandenyse: 03-18 du paukščiai Amalvo polderyje, Marijampolės sav. (A. Bakanavičienė); 04-18 patinas Bebruliškės žuv. tvenk., Kazlų Rūdos sav. (I. Barauskas, K. Bilinskas).

Paprastoji gaga

(*Somateria molissima*)

Jūroje ties Šventąja 04-04 stebėta pora (V. Laukžemis), 04-10 taip pat pora (V. Laukžemienė, V. Laukžemis), 04-28 patinas (V. Eigirdas), 05-02 12 paukščių (V. Laukžemienė, V. Laukžemis), 05-03 penki paukščiai (V. Laukžemienė, V. Laukžemis, R. Pupelis); 04-07 ties Kopgaliu trys patinai ir patelė (S. Karalius); 04-18 ties Olando Kepure du patinai (S. Karalius).

Vidutinis dančiasnapis

(*Mergus serrator*)

Vidaus vandenyse stebėti penkis kartus: 04-17 pora Neryje ties Vingio parku, Vilniuje (M. Karlonas); 04-18 dvi poros Elektrėnų mariose (M. Miliauskas); 04-19 pora Dūrių ež., Molėtų r. sav. (A. Čerkauskas); 04-24 keturi Merešlėnų karjere, Vilniaus r. sav. (M. Miliauskas); vienas Šventininkų karjere, Trakų r. sav. (A. Šimkus).

Rudė

(*Aythya nyroca*)

03-29 patinėlis Žuvinto ež., Alytaus r. sav. (T. Matulevičius).

Šalminė antis

(*Netta rufina*)

Tikriausiai tas pats patinas, kaip ankstesniais metais, stebėtas Klaipėdoje nuo 04-07 (E. Vaišnoras); 05-04 patelė Beičių tvenk., Rokiškio r. sav. (A. Čerkauskas).

Rudagalvė kryklė

(*Anas crecca carolinensis*)

03-29 patinėlis rudagalvių kryklių būryje užlietame lauke į pietvakarius nuo Radviliškio (A. Šimkus). Pirmą porūšio registracija Lietuvoje.

Raguotasis kragas

(*Podiceps auritus*)

Dauguma stebėjimų jūroje: 03-24 bent du apie 3 km nuo kranto ties Kuršių nerija (A. Baronas); ties Nida 03-28 keli paukščiai (P. Dubė), 03-29 vienas (J. Vaičiulienė), 05-01 taip pat vienas (M. Montrimaitė); ties Olando Kepure 04-06 praskrido vienas, o 04-18 stebėti du (S. Karalius); 04-10 trys ties Šventąja (V. Laukžemienė, V. Laukžemis). Du stebėjimai vidaus vandenyse: 05-02 du paukščiai Gudelių ež., Šiaulių r. sav. (A. Šimkus); 05-03 du Lėvens upėje ties Pasvaliu (J. Mulevičius).

Kojūkas

(*Himantopus himantopus*)

05-16 pora maitinosi Šventininkų karjere, vėliau perskrido į Senųjų Trakų karjerą, Trakų r. sav. (M. Miliauskas); 05-22 vėl stebėta Senųjų Trakų karjere (R. Kudžma), ten laikėsi iki gegužės pabaigos ir perėjo. Dvylikta patvirtinta registracija ir trečias perėjimo atvejis Lietuvoje.

Avocetė

(*Recurvirostra avosetta*)

04-05 dvi stebėtos Šventosios pajūryje, Palangos m. sav. (V. Laukžemienė, V. Laukžemis); 04-18 septynios praskrido į šiaurę virš jūros ties Melnrage (R. Alšauskas) ir vėliau ties Olando Kepure (S. Karalius); 04-23 trys praskrido į šiaurę virš jūros ties Giruliais (I. Baltrūnienė); 04-25 dvi stebėtos Kintų žuv. tvenk., Šilutės r. sav. (S. Karalius ir „Ornimokyklos“ grupė).

Laplandinis griciukas

(*Limosa lapponica*)

Vienas stebėjimas žemyninėje šalies dalyje – 05-15 vienas paukštis Paupio žuv. tvenk., Raseinių r. sav. (A. Kasparavičius).

Apvaliasnapis plaukikas

(*Phalaropus lobatus*)

05-25 penkių paukščių būrelis lauko baloje Jukiškių k., Pasvalio r. sav. (A. Čerkauskas).

Akmėnė

(*Arenaria interpres*)

Vienas stebėjimas žemyninėje šalies dalyje – 05-29 vienas paukštis Papio ež. salelėje, Šalčininkų r. sav. (A. Šimkus).

Plokščiasnapis bėgikas

(*Calidris falcinellus*)

05-25 aštuonių paukščių būrelis lauko baloje Jukiškių k., Pasvalio r. sav. (A. Čerkauskas); 05-26 vienas baloje Bruzdeilyne, Klaipėdos r. sav. (I. Baltrūnienė); 05-27 šeši Šventininkų karjere, Trakų r. sav. (M. Miliauskas), čia stebėti iki gegužės pabaigos, daugiausia – 20 paukščių 05-28 (V. Dalmantaitė); 05-29 du baloje prie Radviliškio (A. Baronas).

Smailiauodegis plėšikas

(*Stercorarius parasiticus*)

Stebėti tik jūroje: 04-23 vienas ties Kopgaliu (S. Karalius); ties Šventąja 04-24 ir 04-26 po vieną (V. Laukžemienė), 04-28 du (V. Eigirdas), 05-02 16 paukščių, 05-10 du (V. Laukžemienė, V. Laukžemis); 04-25 vienas ties Olando Kepure (V. Stankaitis); 04-29 du ties Būtinge (R. Alšauskas).

Taistė

(*Cephus grylle*)

03-08 stebėta iš laivo jūroje ties Kuršių nerija (A. Baronas).

Poliarinė žuvėdra

(*Sterna paradisaea*)

Stebėtos tik pajūryje: 04-07 viena žvejojo tarp pietinio ir šiaurinio Klaipėdos molų (I. Baltrūnienė); Melnragėje 04-09 praskrido

POLIARINĖ ŽUVĖDRA (*STERNA PARADISAEA*).
MELNRAGĖ, KLAIPĖDOS M. SAV., 2026-04-26
© RIMVYDAS ALŠAUSKAS

viena (V. Eigirdas), 04-26 dvi (R. Alšauskas); 04-26 viena prie molo Šventojoje (R. Pupelis); 04-29 viena Kopgalyje (S. Karalius).

Juodagalvis kiras

(*Ichthyæetus melanocephalus*)
Nemuno deltoje, Šilutės r. sav., matyti tris kartus: 03-06 vienas Ventės rage (V. Eigirdas); 03-21 trys užlietoje pievoje ties Vorusne (V. Naruševičius); 04-04 du prie Mingės (V. Eigirdas). 04-22 du stebėti skraidantys virš rudagalvių kirų kolonijos Birvėtos žuv. tvenk., Ignalinos r. sav. (E. Sukackienė, B. Stukė).

Mažasis baublys

(*Botaurus minutus*)
05-20 vienas paukštis Buividiškių tvenk., Vilniaus r. sav. (M. Miliauskas) ir vienas girdėtas Tyrų pelkėje, Klaipėdos r. sav. (R. Alšauskas); 05-25 patinas lojo Graučio ež., Lentvaryje, Trakų r. sav. (K. Skrabs).

Mažasis baltasis garnys

(*Egretta garzetta*)
05-16 Šventojoje, Palangos m. sav., vienas paukštis skrido su didžiaisiais baltaisiais garniais link Būtingės pievų (V. Laukžemienė). Dvidešimta registracija Lietuvoje.

Balinė pelėda

(*Asio flammeus*)
04-11 vienas paukštis skrido virš Šventosios, Palangos m. sav. (V. Laukžemienė, V. Laužemis); 05-15 viena laukuose prie Šapnagių, Akmenės r. sav. (A. Narbutas).

Gyvatėdis

(*Circaetus gallicus*)
03-21 ir 03-22 vienas stebėtas Ropėjų miške, Trakų r. sav. (V. Dzenogo); 04-25 galbūt tas pats paukštis medžiojo Paluknio pievose ir šiaurinėje Rūdninkų poligono dalyje, ties Trakų, Varėnos ir Šalčininkų r. sav. sandūra (A. Šimkus); 05-08 vienas netoli Meškelių, Mažeikių r. sav. (G. Eigirdas).

Kilnysis erelis

(*Aquila chrysaetos*)
03-06 praskrido ties Gaivenių k., Ukmergės r. sav. (A. Skirpstas).

Stepinė lingė

(*Circus marcourus*)
04-09 patinas ties Alionimis I, Širvintų r. sav. (L. Šniaukšta); 04-13 patinas ties Piktupėnais, 04-16 patelė šiauriau Kentrių, Pagėgių sav. (P. Bagdonas); 04-17 patelė šalia Babtyno dvaro, Kauno r. sav. (R. Pupelis); 05-06 antrametis paukštis praskrido Dusetų sen., Zarasų r. sav. (A. Pašvenskaitė).

Žalvarnis

(*Coracias garrulus*)
05-07 pirmasis sugrįžęs stebėtas Druskininkų apyl. (L. Šniaukšta).

Bitininkas

(*Merops apiaster*)
05-08 vienas skraidė Ventės rage, Šilutės r. sav. (A. Aleliūnas). Taip pat stebėti ankstes-

MĖLYNGURKLĖ (*LUSCINIA SVECICA SVECICA*). PIEVĖNAI, TELŠIŲ R. SAV., 2026-05-13 © GEDIMINAS EIGIRDAS

nių metų perėjimo vietose Šakių r. sav.

Raudonkojis sakalas

(*Falco vespertinus*)

05-04 antrametis paukštis virš Kalnėnų ir Gurių sodų, Vilniaus m. sav. (R. Karpavičius); 05-19 antrametė patelė tarp Papio ež. ir gretimos šlapynės, Šalčininkų r. sav. (A. Šimkus).

Pilkoji varna

(*Corvus corone corone*)

04-09 vienas paukštis Dembavoje, Panevėžio r. sav. (V. Augutė). Antra porūšio registracija žemyninėje šalies dalyje.

Raguotasis vieversys

(*Eremophila alpestris*)

03-01 šeši paukščiai Žiemkelio laukuose, Kauno r. sav. (L. Dvylys).

Mažoji tošinukė

(*Iduna caligata*)

05-20 čiułbėjo rapsų lauke ties Limeikiais, Panevėžio r. sav.

(A. Skirpstas); 05-24 čiułbantis patinėlis rapsų lauke tarp Viešinto ir Suosos ež., Anykščių r. sav. (A. Šimkus).

Sodinė nendrinukė

(*Acrocephalus dumetorum*)

05-19 Ventės rage, Šilutės r. sav., sugauta viena (P. Šlepytė); 05-21 sugautos dvi ir dar vienas paukštis čiułbėjo (V. Eigirdas); 05-21 patinėlis čiułbėjo daugiabučių kieme Vilniuje, Antakalnyje (A. Šimkus), vienas giedojo netoli Kadrėnų, Ukmergės r. sav. (R. Akstinas), ir vienas girdėtas prie Večių, Skuodo r. sav. (T. Matulevičius); 05-22 čiułbėjo netoli Surdegio, Anykščių r. sav. (R. Bagdzevičius); 05-23 giedojo prie Pamarakiškių, Vilniaus r. sav. (R. Akstinas); 05-24 patinėlis čiułbėjo Viešintų miestelio pakraštyje, Anykščių r. sav. (A. Šimkus); 05-25 po vieną giedojo Molynės ir Šedeikonių k., Pasvalio r. sav. (A. Čerkauskas), taip pat patinas

prie Kareiviškių, Vilniaus r. sav. (R. Akstinas); 05-26 giedojo prie Telšių pramoninės zonos (A. Čerkauskas); 05-30 patinas netoli Baliečių, Pasvalio r. sav. (R. Akstinas).

Baltagurklis strazdas

(*Turdus torquatus*)

04-30 vienas laukuose netoli Baldegių, Kelmės r. sav. (V. Kar-nauskas).

Mėlyngurklė

(*Luscinia svecica*)

04-04 *cyaneola* porūšio patinėlis čiułbėjo Birvėtos žuv. tvenk., Ignalinos r. sav. (M. Miliauskas); 05-03 giedantis patinėlis Varėnos r. sav. (R. Akstinas); 05-09 patelė ant keliuko Šventojėje, Palangos m. sav. (R. Padaigienė); 05-13 *svecica* porūšio patinėlis laukų pelkutėje netoli Pievėnų, Telšių r. sav. (G. Eigirdas); 05-18 patelė sugauta Ventės rage, Šilutės r. sav. (P. Šlepytė).

Baltakablė musinukė

(*Ficedula albicollis*)

Kopgalyje, Klaipėdos m. sav., vienas patinėlis stebėtas 04-30, kitas 05-08 (S. Karalius).

Europinė juodagalvė kiauiliukė

(*Saxicola rubicola*)

03-01 patelė stebėta Šventojoje, Palangos m. sav. (A. Baronas); 03-12 patelė prie Drevernos, Klaipėdos r. sav. (V. Eigirdas); 03-14 pora Amalvo polderioje, Marijampolės sav. (R. Pupelis); 03-19 čiulbantis patinėlis Žiemkelio pievose, Kauno r. sav. (R. Aksinas); 03-22 patinėlis ties Pempiais, Klaipėdos r. sav. (S. Karalius); 04-11 pora netoli Vievio ež., Elektrėnų sav. (M. Miliauskas); 05-11 patinėlis Nemuno lankose

Kidulių k., Šakių r. sav. (O. Atkočaitis); 05-16 patinėlis prie Vytulių, Šilutės r. sav. (R. Alšauskas). Taip pat stebėtos ankstesnių metų perėjimo vietose Palangos m. sav. ir Varėnos r. sav.

Kalninė kielė

(*Motacilla cinerea*)

Daugiausia stebėjimų Vilniuje: Verkės upelyje nuo 03-15 (M. Miliauskas); prie Mūrinės Vokės užtvankos 03-18 (R. Kudžma); prie Vilnelės ties Belmonto užtvanka nuo 03-19 (A. Šimkus); ties Rokantiškių užtvanka 04-05 (A. Skirpstas). Kiti stebėjimai: 04-21 pora Švėkšnoje, Šilutės r. sav. (V. Eigirdas); 05-04 patelė prie Kapėnų užtvankos, Mažeikių r. sav. (G. Eigirdas); 05-05 patelė beišdžiūstančiame baseine Kopgalyje, Klaipėdos m. sav. (S. Karalius); 05-23 patinukas prie užtvankos Darbėnuose, Kretingos r. sav. (V. Laukžemienė, V. Laukžemis); 05-28 patinėlis Ventės rage, Šilutės r. sav. (V. Eigirdas).

Geltonoji kielė

(*Motacilla flava thunbergi*)

05-02 patinėlis prie Būtingės, Palangos m. sav. (A. Michailovas); 05-17 vienas paukštis prie Baltosios Vokės durpyno ties Pakrempe, Trakų r. sav. (K. Skrabs).

Geltongalvė kielė

(*Motacilla citreola*)

04-12 Birvėtos žuv. tvenk. teritorijoje, Ignalinos r. sav., du paukščiai (R. Kudžma), 05-15 ten pat pora (J. Alonderytė-Venckienė, E. Kinderis); 04-18 šlapynėje prie Baltosios Vokės, Šalčininkų r. sav., bent du patinėliai ir dvi patelės, 04-25 keturi patinėliai, 05-09 ir 05-19 panašiose vietose stebėti turbūt tie patys

paukščiai (A. Šimkus); 04-18 patelė Bebruliškės žuv. tvenk., Kazlų Rūdos sav. (I. Barauskas); 04-24 Baltosios Vokės durpynė, Trakų r. sav., patinėlis, 05-03 rytinėje dalyje patelė (T. Povilauskas), 05-09 šiaurinėje dalyje patinėlis (A. Šimkus); 04-27 pora Kopgalyje, Klaipėdos m. sav. (S. Karalius); 04-29 Amalvo polderioje, Marijampolės sav., du patinėliai (A. Žilinskienė), 05-16 patinėlis ir patelė (R. Brindza); 05-02 vienas paukštis Pakatrės pievose ties Paramelio k., Varėnos r. sav. (M. Karlonas); 05-03 aplink užlietą lauką į pietvakarius nuo Radviliškio turbūt trys skirtingi giedantys patinėliai, 05-15 ten pat du patinėliai ir dar bent vienas nenustatytos lyties paukštis (A. Šimkus); 05-03 patinėlis apieistuose Grybaulio žuv. tvenk., Varėnos r. sav. (R. Jusevičienė); 05-10 du patinėliai Būtingės pievose, Palangos m. sav. (V. Laukžemienė, S. Medžionis); 05-16 vienas paukštis prie bevardžio upelio Rusnės saloje, Šilutės r. sav. (P. Šlepetytė); 05-22 patinėlis Rusnės saloje, prie Naiкупės (V. Stankaitis).

Uolinis kalviukas

(*Anthus petrosus*)

Šventojoje, Palangos m. sav., 03-19 stebėtas vienas (V. Laukžemienė), 03-21 du, vienas iš jų žieduotas Suomijoje (V. Laukžemienė, V. Laukžemis), 03-22 vienas (M. Miliauskas), 04-11 taip pat vienas (A. Aleliūnas, A. Ragovskis); 03-22 trys netoli Mingės, Šilutės r. sav., ir vienas tarp Šilutės ir Rupkalvių (P. Šlepetytė); 04-04 ir 04-08 vienas šalia Krokų Lankos ež., Šilutės r. sav. (V. Eigirdas); 04-18 du ant šiaurinio Klaipėdos molo (R. Alšauskas).

EUROPINĖ JUODAGALVĖ KIAULIUKĖ
(*SAXICOLA RUBICOLA*). VARĖNOS R. SAV.,
2026-03-22 © LUKAS DVYLYS

UOLINIS KALVIUKAS (*ANTHUS PETROSUS*).
MELNRAGĖ, KLAIPĖDOS M. SAV., 2026-04-18
© RIMVYDAS ALŠAUSKAS

Geltonsnapis čivylis

(*Linaria flavirostris*)

Kovo mėnesį Gaukštonių laukuose, Vilniaus r. sav., laikėsi galbūt čia žiemoję paukščiai: 03-01 stebėti 11 (A. Šimkus), 03-07 mažiausiai septyni (D. Stalaušienė, G. Stalauškas), 03-11 bent penki (A. Šimkus). Kiti stebėjimai: 03-04 du Radviliškio pietvakariame pakraštyje (A. Baronas); 03-08 du Žiemkelio pievose, Kauno r. sav. (R. Jusevičienė); 03-21 vienas sugautas Ventės rage, Šilutės r. sav. (V. Jusys).

Pentinuotoji starta

(*Calcarius lapponicus*)

03-20 matyta ražienų lauko pakraštyje Kukarskės k., Šakių r. sav. (O. Atkočaitis).

Pilkoji starta

(*Emberiza calandra*)

05-06 viena Tytuvėnėlių k., Kel-

mės r. sav. (T. Matulevičius); 05-11 vienas paukštis Kukarskės k., Šakių r. sav. (O. Atkočaitis); 05-17 patinėlis prie Igliaukos, Marijampolės sav. (R. Pupelis); 05-19 du giedantys patinėliai Gelgaudiškio apylinkėse, Šakių r. sav. (R. Akstinas), 05-20 ten pat bent keturi (R. Jusevičienė); 05-19 giedantis patinėlis prie Pakalniškių, Šakių r. sav. (R. Akstinas); 05-22 vienas paukštis piečiau Kalniškės miško, Alytaus r. sav. (A. Žilinskienė); 05-23 patinėlis čiuilbėjo prie Rūdninkų, Šalčininkų r. sav. (M. Miliauskas).

Sodinė starta

(*Emberiza hortulana*)

2026-05-24 trys paukščiai stebėti Šalčininkų r. sav. (M. Miliauskas, D. Špukas). ■

IŠSKIRTINIAI STEBĖJIMAI

12-ASIS KOJŪKO STEBĖJIMAS LIETUVOJE

MANTAS MILIAUSKAS
Autoriaus nuotraukos

2026-05-16 Trakų r. esančiame Šventininkų karjere Mantas Miliauskas pastebėjo 2 tolimoje po balą vaikstančius ir besimaitinančius kojūkus (*Himantopus himantopus*), kurie netrukus nuskrido. Tuomet Mantas nuvažiavo iki Senųjų Trakų karjero, kur juos vėl pamatė. Tai yra 12-asis kojūkų stebėjimas Lietuvoje ■

VIENO KILNIOJO ERELIO (AQUILA CHRYSAETOS) ISTORIJA

RIČARDAS
PATAPAVIČIUS

KILNUSIS ERELIS FOTOGRAFUOTAS BALTARUSIJOJE
© VALDEMARAS NORKUS

Pats solidžiausias ir iki šiol neprarandantis savo vertės žymiausias XX a. Lietuvos gamtininko, ornitologo prof. Tado Ivanausko veikalas yra „Lietuvos paukščiai“, kurį sudaro trys knygos. 1959 m. išleistoje antroje knygoje kilniojo erelio apraše yra tokios eilutės: „Paminėtinas ir gražus kilniojo erelio egzempliorius, tebesąs Kauno Zoologijos sode. Jis buvo pagautas rankomis Zarasų apskrityje; draskydamas savo grobį tankiame jaunuolyne buvo netikėtai žmogaus užkluptas ir, tankių medžių trukdomas, negalėjo greit pakilti.“

Sklaidant vieną asmeninį archyvą visai atsitiktinai buvo aptikta beveik visa šio paukščio patekimo į Kauno zoologijos sodą (nuo 1992 m. – Lietuvos zoologijos sodas; toliau tekste – Zoologijos sodas) istorija. Pirmiausia akį patraukė archyve esantis Vinco Mekšėno iš Baziliškių k. (tuometiniame Obelių valsčiuje, dab. Rokiškio r.) 1938 m. sausio 10 d. rašytas laiškas prof. T. Ivanauskui. Jame rašoma (kalba netaisyta):

Gerbiamas ponas profesoriau. Mes erelio už tokia kaina siūsti negalim. Pamanyk ponas profesoriau,

kad čia retas atsitikimas, kad pagautum sveika nesižeista, ir be nieko. O kita pagavimas aplaikymas, nuvežimas į stotį. Dėžė reikalinga. Stotin nuvežt 14 km. Mes galėtumėm siusti mažiausiai už 50 litų. Kai erelį sugavom, tai ateidava žmonių po 70 nesdešimt. ant dienos.

Kaip aš erelį sugavau. Aš ėjau obeliuos 23 lapkričio. Man reikia eiti per kaimynų miškelį, jauną drebulyną (drebulyną – aut. past.). Aš einu per tą miškelį, pamačiau didelį paukštį skrendant didelį paukštį. Ir matau, kad jis skrenda ir lekia (bėga – aut. past.). Aš jį pradėjau gaudyt. Jis nuo manes skrist. Aš jį vities, jau rodos arti prisiveju bet ir vėl pabėges ir skrenda, bet žinoma savo sparnų ilgumu negali skrist, sparnas užkliuva sakutės ir vėl reikia lekti žemen. Aš prisiveju arti, mato kad jau nebeišbėgs, tai ima atsieda ant uodegos. Kojas iškete, išsižiojo ir pradėję rėkt. Bet aš to nieko neatbojau (nepabijojau – aut. past.), primigau (primyniau – aut. past.) koja jis man savo koja užu bato, aš jį kita koja kai primigau ir pagavau. Ir nešiausi namo. Man benešant pusplattį iplešė su nagom (nagais – aut. past.).

Ponas Profesoriau, jei sutiksi už šiu kainų tai prašom pinigų atsiusti. Man išlaidos susidaro, o pinigų trukuma. Tuom ir baigsiu rašyti. Jeigu ponas imsi tai prašom atsiusti greit atsakyma. Randasi kitas kupčius (pirkėjas – aut. past.). V. Mėksėnas.

Iš konteksto akivaizdu, kad šis laiškas nėra pirmasis, bet ankstesnių laiškų archyve, deja, nėra. Iš šio laiško turinio aišku, kad autorius siūlo T. Ivanauskui pirkti sugautą erelį, bet nesutinka jo parduoti už T. Ivanausko siūlomą kainą (kokią – nežinoma). Tai visiškai aišku iš sakinio: „Mes erelio už tokia kaina siūsti negalim.“ Be to, pardavėjas, panašu, net kečia savo prekės kainą teigdamas, kad „randasi kitas kupčius“. Tai galima suprasti kaip lengvą spaudimą – nepirksi, tai nupirksi kitas.

Archyve yra ir kitas sausio 22 d. V. Mėksėno rašytas laiškas (kalba netaisyta):

Gerbiami ponai. Gal jau ponams viskas apie erelį žinoma. Tai jeigu sutenkat tai mes erelį nusiusim už 50 lt. ir nusiuntimas už gelžkeli traukinį apie 5 lt. Aš siunčiu sąskaitą. O mums jeigu galima pinigų prašom atsiūsti. O aš erelį siūsiu. Mes ponams pranešim laišku kada siusim. Su pagarba V. Mėksėnas.

Sausio 24 d. V. Mėksėnui parašomas (tikriausiai ir išsiunčiamas) toks atsakymas (kalba netaisyta):

Pinigai tamstai bus sumokėti kai gausim arą (tai kitas kilniojo erelio to meto lietuviškas pavadinimas – aut past.). Todėl prašau siųsti paukštį – arą, o mes jį gavę tuoj išsiųsim pinigus. Nes valdiška įstaiga už prekę moka tik tuomet, kai prekę yra gauta. Su pagarba.

Tai, kad sandoris įvyko ir kad tas paukštis tikrai buvo nupirktas, aišku pagal du dokumentus.

1938 m. I-10 d.
Gerbiama ponas profesoriau.
Man erelio už tokia kaina siūsti negalim.
Tamumyk ponas profesoriau, kad čia rei.
ar. Atsiman, kaul pagautum erelį neu-
erelio, ir be nieko. O kita pagautimas
aplaikymas, nuvežimas į šovį. Dėl
reikalinga. Išotim nuvežt 14 km.
Mes galitumim siūsti mažiausiai
už 50 litų. Tai erelį sugaunam, tai
atleidava žmonių po 80 mairimui. ant dūmų.
Kai aš erelį sugaunau.
Aš jau obelius 23 lapėnia. Man račia
ori per kaimyn mīškeli, jauną drebū-
lynį. Aš einu per tą mīškeli, pamatiau
didelį jautikį šrendant, didelį pauk-
štį. Ir matau kad jis šrenda ir lechi.

Aš jį pradėjau gaudyti. Jis nuo mano
šovio. Aš jį rėkė, jau rodė aš mīškeli
bet ir nel patoges ir šrenda, bet žmonia savo
sparnų igumui negali šovio, sparne ude-
sukodis ir nel rėkia lechi. Emen. Aš priim-
ju arki, mato kad jau nebeisbėg, tai ima
atsisėda ant uodegų. Koja isėkė, išsio-
jo ir pradėjo rėd. Bet aš to nieko neate-
jau, priimiau koją jį man savo koją ude-
bats, aš jį kitą koją. Kai priimiau ir paga-
vau. Ir nečiau si nams. Man beu-
sant pūpalti indėsi su nagon.
Ponas Profesoriau, jei sutiksi už šiu
kainų tai prašom pinigų atsiūsti.
Man išlaidos susidaro, o pinigų trukuma.
Tuom ir baigsiu rašyti. Jeigu ponas
imsi tai prašom atsiūsti greit atsakyma.
Randasi kitas kupčius. V. Mėksėnas

V. MEKŠĖNO 1938 M. SAUSIO 10 D. LAIŠKAS PROF. T. IVANAUSKUI

1938 m. I-22 d. Gerbiami ponai.
Gal jau ponams viskas apie erelį žinoma. Tai jeigu sutenkat
tai mes erelį nusiusim už 50 lt. ir nusiuntimas už gelžkeli traukinį apie 5 lt.
Aš siunčiu sąskaitą. O mums jeigu galima pinigų prašom atsiūsti.
O aš erelį siūsiu. Mes ponams pranešim laišku kada siusim.
Su pagarba
V. Mėksėnas

V. MEKŠĖNO 1938 M. SAUSIO 22 D. LAIŠKAS PROF. T. IVANAUSKUI

Įsiųsime erelį ponams 1938 m. sausio 24 d.
Pavadinimas: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000. 1001. 1002. 1003. 1004. 1005. 1006. 1007. 1008. 1009. 1010. 1011. 1012. 1013. 1014. 1015. 1016. 1017. 1018. 1019. 1020. 1021. 1022. 1023. 1024. 1025. 1026. 1027. 1028. 1029. 1030. 1031. 1032. 1033. 1034. 1035. 1036. 1037. 1038. 1039. 1040. 1041. 1042. 1043. 1044. 1045. 1046. 1047. 1048. 1049. 1050. 1051. 1052. 1053. 1054. 1055. 1056. 1057. 1058. 1059. 1060. 1061. 1062. 1063. 1064. 1065. 1066. 1067. 1068. 1069. 1070. 1071. 1072. 1073. 1074. 1075. 1076. 1077. 1078. 1079. 1080. 1081. 1082. 1083. 1084. 1085. 1086. 1087. 1088. 1089. 1090. 1091. 1092. 1093. 1094. 1095. 1096. 1097. 1098. 1099. 1100. 1101. 1102. 1103. 1104. 1105. 1106. 1107. 1108. 1109. 1110. 1111. 1112. 1113. 1114. 1115. 1116. 1117. 1118. 1119. 1120. 1121. 1122. 1123. 1124. 1125. 1126. 1127. 1128. 1129. 1130. 1131. 1132. 1133. 1134. 1135. 1136. 1137. 1138. 1139. 1140. 1141. 1142. 1143. 1144. 1145. 1146. 1147. 1148. 1149. 1150. 1151. 1152. 1153. 1154. 1155. 1156. 1157. 1158. 1159. 1160. 1161. 1162. 1163. 1164. 1165. 1166. 1167. 1168. 1169. 1170. 1171. 1172. 1173. 1174. 1175. 1176. 1177. 1178. 1179. 1180. 1181. 1182. 1183. 1184. 1185. 1186. 1187. 1188. 1189. 1190. 1191. 1192. 1193. 1194. 1195. 1196. 1197. 1198. 1199. 1200. 1201. 1202. 1203. 1204. 1205. 1206. 1207. 1208. 1209. 1210. 1211. 1212. 1213. 1214. 1215. 1216. 1217. 1218. 1219. 1220. 1221. 1222. 1223. 1224. 1225. 1226. 1227. 1228. 1229. 1230. 1231. 1232. 1233. 1234. 1235. 1236. 1237. 1238. 1239. 1240. 1241. 1242. 1243. 1244. 1245. 1246. 1247. 1248. 1249. 1250. 1251. 1252. 1253. 1254. 1255. 1256. 1257. 1258. 1259. 1260. 1261. 1262. 1263. 1264. 1265. 1266. 1267. 1268. 1269. 1270. 1271. 1272. 1273. 1274. 1275. 1276. 1277. 1278. 1279. 1280. 1281. 1282. 1283. 1284. 1285. 1286. 1287. 1288. 1289. 1290. 1291. 1292. 1293. 1294. 1295. 1296. 1297. 1298. 1299. 1300. 1301. 1302. 1303. 1304. 1305. 1306. 1307. 1308. 1309. 1310. 1311. 1312. 1313. 1314. 1315. 1316. 1317. 1318. 1319. 1320. 1321. 1322. 1323. 1324. 1325. 1326. 1327. 1328. 1329. 1330. 1331. 1332. 1333. 1334. 1335. 1336. 1337. 1338. 1339. 1340. 1341. 1342. 1343. 1344. 1345. 1346. 1347. 1348. 1349. 1350. 1351. 1352. 1353. 1354. 1355. 1356. 1357. 1358. 1359. 1360. 1361. 1362. 1363. 1364. 1365. 1366. 1367. 1368. 1369. 1370. 1371. 1372. 1373. 1374. 1375. 1376. 1377. 1378. 1379. 1380. 1381. 1382. 1383. 1384. 1385. 1386. 1387. 1388. 1389. 1390. 1391. 1392. 1393. 1394. 1395. 1396. 1397. 1398. 1399. 1400. 1401. 1402. 1403. 1404. 1405. 1406. 1407. 1408. 1409. 1410. 1411. 1412. 1413. 1414. 1415. 1416. 1417. 1418. 1419. 1420. 1421. 1422. 1423. 1424. 1425. 1426. 1427. 1428. 1429. 1430. 1431. 1432. 1433. 1434. 1435. 1436. 1437. 1438. 1439. 1440. 1441. 1442. 1443. 1444. 1445. 1446. 1447. 1448. 1449. 1450. 1451. 1452. 1453. 1454. 1455. 1456. 1457. 1458. 1459. 1460. 1461. 1462. 1463. 1464. 1465. 1466. 1467. 1468. 1469. 1470. 1471. 1472. 1473. 1474. 1475. 1476. 1477. 1478. 1479. 1480. 1481. 1482. 1483. 1484. 1485. 1486. 1487. 1488. 1489. 1490. 1491. 1492. 1493. 1494. 1495. 1496. 1497. 1498. 1499. 1500. 1501. 1502. 1503. 1504. 1505. 1506. 1507. 1508. 1509. 1510. 1511. 1512. 1513. 1514. 1515. 1516. 1517. 1518. 1519. 1520. 1521. 1522. 1523. 1524. 1525. 1526. 1527. 1528. 1529. 1530. 1531. 1532. 1533. 1534. 1535. 1536. 1537. 1538. 1539. 1540. 1541. 1542. 1543. 1544. 1545. 1546. 1547. 1548. 1549. 1550. 1551. 1552. 1553. 1554. 1555. 1556. 1557. 1558. 1559. 1560. 1561. 1562. 1563. 1564. 1565. 1566. 1567. 1568. 1569. 1570. 1571. 1572. 1573. 1574. 1575. 1576. 1577. 1578. 1579. 1580. 1581. 1582. 1583. 1584. 1585. 1586. 1587. 1588. 1589. 1590. 1591. 1592. 1593. 1594. 1595. 1596. 1597. 1598. 1599. 1600. 1601. 1602. 1603. 1604. 1605. 1606. 1607. 1608. 1609. 1610. 1611. 1612. 1613. 1614. 1615. 1616. 1617. 1618. 1619. 1620. 1621. 1622. 1623. 1624. 1625. 1626. 1627. 1628. 1629. 1630. 1631. 1632. 1633. 1634. 1635. 1636. 1637. 1638. 1639. 1640. 1641. 1642. 1643. 1644. 1645. 1646. 1647. 1648. 1649. 1650. 1651. 1652. 1653. 1654. 1655. 1656. 1657. 1658. 1659. 1660. 1661. 1662. 1663. 1664. 1665. 1666. 1667. 1668. 1669. 1670. 1671. 1672. 1673. 1674. 1675. 1676. 1677. 1678. 1679. 1680. 1681. 1682. 1683. 1684. 1685. 1686. 1687. 1688. 1689. 1690. 1691. 1692. 1693. 1694. 1695. 1696. 1697. 1698. 1699. 1700. 1701. 1702. 1703. 1704. 1705. 1706. 1707. 1708. 1709. 1710. 1711. 1712. 1713. 1714. 1715. 1716. 1717. 1718. 1719. 1720. 1721. 1722. 1723. 1724. 1725. 1726. 1727. 1728. 1729. 1730. 1731. 1732. 1733. 1734. 1735. 1736. 1737. 1738. 1739. 1740. 1741. 1742. 1743. 1744. 1745. 1746. 1747. 1748. 1749. 1750. 1751. 1752. 1753. 1754. 1755. 1756. 1757. 1758. 1759. 1760. 1761. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768. 1769. 1770. 1771. 1772. 1773. 1774. 1775. 1776. 1777. 1778. 1779. 1780. 1781. 1782. 1783. 1784. 1785. 1786. 1787. 1788. 1789. 1790. 1791. 1792. 1793. 1794. 1795. 1796. 1797. 1798. 1799. 1800. 1801. 1802. 1803. 1804. 1805. 1806. 1807. 1808. 1809. 1810. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922.

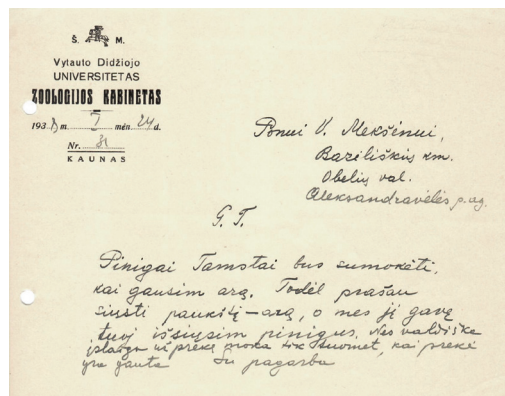
Vienas jų yra sąskaita, kad „Už parduotą Zoologijos sodui arą gauta Lt. 50,00 persiuntimo išlaidos Lt. 5,00 Viso Lt. 55,00“ su V. Mekšėno parašu ties įrašu „sumoje penkiasdešimt penki litus gavau“ ir prof. T. Ivanausko parašu ties įrašu „paukštis gautas“. Antras tai patvirtinantis dokumentas yra vasario 3 d. 55 Lt pašto perlaidos V. Mekšėnui kvitas su prierašu „Tvirtinu Prof.“ ir T. Ivanausko parašu.

Paukštis vasario 2 d. buvo išsiųstas traukiniu – archyve yra išlikę vasario 1 d. Lietuvos geležinkelio išrašyto važtaraščio fragmentai. Tą pačią dieną jis atkeliavo į Kauną, nes yra „vežiko“ Mečislovo Juškėno pasirašyta 2,50 Lt sąskaita „Už pristatymą erelio iš geležinkelio stoties“. Paukštis buvo „pristatytas“ į universitetą, nes yra ir dar viena vasario 4 d. išrašyta sąskaita, pagal kurią kitam „vežikui“, Juozui Tamuliui, sumokėta 3,50 Lt „Už nuvežimą erelio iš Universiteto į Marvelės g-vę“. Ir dar toks prierašas: „Už beraštį Juozą Tamulį pasirašau jam prašant. Vasiliauskas. (Ir jo parašas.)“ Susidaro įspūdis, kad tais laikais buvo griežta lėšų panaudojimo tvarka ir kontrolė. Net vežikams sumokėti įstaiga galėjo tik pagal išrašytą sąskaitą, nors tarp jų nemažai buvo... beraščių.

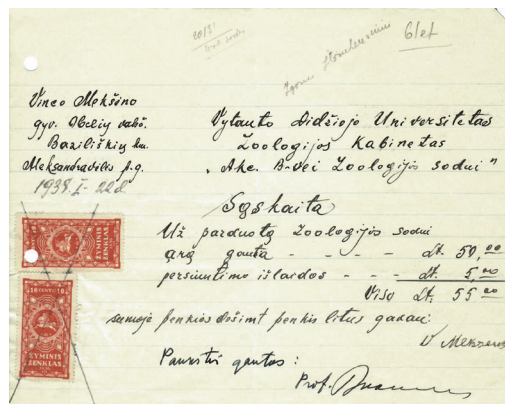
Oficialiai Zoologijos sodas buvo atidarytas 1938 m. liepos 1 d. Gal tuo galima paaiškinti, kodėl paukštis buvo nuvežtas į „Marvelės g-vę“. Tikriausiai nebaigtame įkurti Zoologijos sode dar nebuvo tinkamos vietos (voljero), kur tą paukštį būtų galima laikyti, todėl laikinai jis buvo laikomas pas kažką „Marvelės g-ję“.

Ir dar vienas dėmesio vertas momentas. Antra „Lietuvos paukščių“ knyga, kaip jau minėta, buvo išleista 1959 metais. Autorius joje apie šį paukštį rašo kaip apie „tebesantį“ Zoologijos sode. Nuo knygos rankraščio pateikimo spaudai iki jos išleidimo galėjo praeiti metai ar dveji, bet ir tokiu atveju paukščio amžius buvo ne mažiau nei 20 metų, nes jis išperėtas anksčiau nei 1938 metais (kokio amžiaus paukštis pateko į Zoologijos sodą, duomenų nėra). Vadinasi, laikymo sąlygos ten tikrai nebuvo blogos.

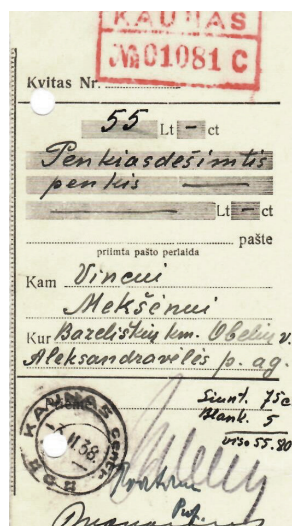
Minėtas asmeninis archyvas, kuriame buvo aptikta ši informacija, dabar perduotas Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekai ir yra joje saugomame Tado Ivanausko archyve. ■

V. MEKŠĖNUI 1938 M. SAUSIO 24 D. IŠSIŪSTAS RAŠTAS DĖL GALIMOS APMOKĖJIMO UŽ ERELĮ TVARKOS

SĄSKAITA UŽ PARDUODAMĄ ERELĮ IR UŽ JO PERSIUNTIMO IŠLAIDAS

PAŠTO PERLAIDOS V. MEKŠĖNUI KVITAS

Nauja ateitis viduržeminiam kirui (*Larus audouinii*)

VIDURŽEMINIS KIRAS (*LARUS
AUDOUNII*) © JUSTAS MULEVIČIUS

SAULIUS
KARALIUS

Parengta pagal
BirdLife International

Viduržeminis kiras (*Larus audouinii*) – tai nuostabi migruojanti paukščių rūšis, tačiau IUCN raudonajame sąrašė ji įrašyta kaip pažeidžiama. Maždaug nuo 2010 m. šių kirų populiacija tolydžio traukiasi daugiausia dėl maisto šaltinių stokos ir augančios plėšrių žinduolių grėsmės.

Naujai patvirtintas viduržeminio kiro apsaugai skirtas Tarptautinis vienos rūšies veiksmų planas (ISSAP) numato šios rūšies apsaugos ir populiacijos atkūrimo būdus bei priemones. Planas, kaip vienas svarbiausių įrankių, numato koordinuoti rūšies apsaugos priemones visose viduržeminio kiro paplitimo arealo šalyse.

Pirmasis veiksmų planas priimtas dar 1993 metais. Jo įgyvendinimas buvo peržiūrėtas keletą kartų, tačiau formaliai iki dabar niekada neatnaujintas. Naujasis veiksmų planas oficialiai patvirtintas 2025 m., jame dešimtmečiui numatytos naujausios viduržeminio kiro apsaugos ir populiacijos atkūrimo priemonės. Duomenys apie rūšies paplitimą, naujausias biologijos žinias ir su kokiomis grėsmėmis ji susiduria yra renkami iš 15 šalių – tai padės nustatyti ir įgyvendinti konkrečias rūšies apsaugos priemones. Planas apima šalis, kuriose viduržeminiai kirai žiemoja arba veisiasi.

Tradiciškai viduržeminiai kirai perėti pasirenka ramias atkampias salas ar šlapynes, kuriose nėra trikdymo ir gausu maisto. Kai kurios istorinės jų perėjimo ir maitinimosi vietos sunyko arba buvo apleistos, tačiau rūšis pademonstravo stebėtiną gebėjimą prisitaikyti prie naujų buveinių. Šiandien dalis kirų peri uostuose ir kitose urbanizuotose teritorijose, t. y. vietose, kurių anksčiau vengdavo. Ši

nauja aplinka gali suteikti prieglobstį ir maisto, tačiau kartu didina riziką susidurti su žmogaus ūkine veikla ir padidėjusia tarša.

Naujajame plane numatyta 13 grėsmių, su kuriomis susiduria viduržeminiai kirai. Jau žinomos grėsmės, tokios kaip pasikeitimai žvejybos praktikoje, maisto šaltinių trūkumas, trikdymas, buveinių praradimas ir aplinkos tarša, daro didžiulę neigiamą įtaką paukščių populiacijai. Besikeičiančioje aplinkoje būtina turėti omenyje ir naujai iškilančias grėsmes, tokias kaip paukščių gripas, klimato kaita, urbanizacija, jūriniai vėjo jėgainių parkai ir pan. Iki 2035 m. ISSAP numatytas gyvybiškai svarbių buveinių apsaugos ir tarptautinio bendradarbiavimo stiprinimas, taip pat žmogaus įtakos mažinimas.

Skirtingai nuo daugumos kirų, kurie iš dalies yra maitėdos, viduržeminiai kirai minta silkėmis, sardinėmis ir ančiuviais, kuriuos medžioja daugiausia naktį. Neatsisako ir iš laivų išmetamų smulkių žuvų ir gali sausumoje maitintis smulkiais graužikais bei driežais. Rūšis paplitusi Ispanijoje, Portugalijoje, Italijoje ir Graikijoje. Ispanijos salose įsikūrusios didžiausios viduržeminių kirų kolonijos. Žiemoja daugiausia Šiaurės Vakarų Afrikos pakrantėse. Portugalijoje ši rūšis pasirodė tik maždaug 1990 m., tačiau dabar ten jau suskaičiuojama iki 4200 perinčių porų. Manoma, kad į vakarus viduržeminiai kirai išplito dėl sunykusių buveinių ir maisto išteklų rytinėse arealo šalyse. ■

VIDURŽEMINIS KIRAS (*LARUS AUDOUNII*)
© JUSTAS MULEVIČIUS

Išradingos, mokytis sugebančios didžiosios zylės

DIDŽIOJI ZYLĖ (*PARUS MAJOR*)
© DEIVYDAS LIUČVAITIS

GEDIMINAS
PETKUS

Gyvenamojoje aplinkoje iš visų Lietuvoje aptinkamų zylių dažniausiai aptinkame didžiąsias zyles (*Parus major*). Jos ypač girdimos ankstyvą pavasarį ir vasaros pradžioje, kai patinai tuoktuvių metu varžosi savo giesmėmis dėl patelių dėmesio. Įdomu tai, kad miestuose dėl intensyvaus rytinio transporto zylės gieda žymiai garsiau ir pastebimai aukštesniu tonu nei mažesnėse gyvenvietėse. Taip jos stengiasi būti labiau išgirstos, juk tikrai ne taip paprasta prerrėkti spūstyse stovinčius automobilius.

Mokslininkai pastebi, kad mums gerai žinomos zylės puikiai sprendžia užduotis, susijusias su maisto gavimu. Jos geba atidaryti dangtelius, traukti virveles ar stumdyti objektus. Tiek laboratoriniuose, tiek lauko eksperimentuose zylės greitai perpranta, kaip pasiekti maistą netiesioginiu būdu. Šis elgesys parodo ne vien tik aklą instinktą, o mokymąsi bandymų ir klaidų metodu. Zylės taip pat pasižymi dideliu elgesio lankstumu. Jos greitai prisitaiko prie miestų, parkų ir lesyklų, keičia mitybą pagal sezoną – nuo vabzdžių pereina prie sėklų, riešutų ar riebalų – ir prisitaiko prie žmogaus veiklos, o ne jos vengia. Ne veltui zylės laikomos vienomis ryškiausių oportunistinių paukščių pasaulyje. Ekologijoje oportunizmas reiškia rūšies gebėjimą greitai prisitaikyti prie kintančių sąlygų, pasinaudoti naujais, neįprastais maisto šaltiniais ar aplinkybėmis, kad išgyventų ir sėkmingai dauginųsi.

Kartais labai sunkios aplinkos sąlygos, kai trūksta įprasto maisto, priveda ir prie kitų gudrybių siekiant išgyventi. Moksliniai stebėjimai Suomijoje rodo, kad zylės dėl maisto trūkumo puola migruojančius, dažnai išsekusius paukščius (paprastuosius nykštukus (*Regulus regulus*)) ar net Vengrijoje urvuose žiemojančius (hibernuojančius) šikšnosparnius (šikšniukus nykštukus) (*Pipistrellus pipistrellus*). Pagaudamos auką ar priskrisdamos prie jos stipriu aštriu snapu praskelia kaukolės pamatą ir tiesiog „vaišinas“ smegenimis. Šie vertingi baitymai padeda išlikti. Zylės gali būti agresyvios ne tik dėl maisto, bet ir dėl pėrėjimo vietos. Užfiksuota atvejų, kai didžiosios zylės užmuša margasparses musinukes (*Ficedula hypoleuca*), bandančias užimti jų inkilus. Musinukės dažnai randamos su pramuštomis galvomis inkilo viduje – tai dar vienas jų jėgos ir pastangų išlikti įrodymas.

Zylės garsėja gebėjimu mokytis viena iš kitos ir net kitų paukščių rūšių. Daugiau nei prieš šimtą metų, XX a. pradžioje, Jungtinėje Karalystėje jos išmoko prakapoti kartoninius pieno butelių dangtelius ir suleisti viršuje susidariusią saldžią grietinėlę. Ši gudrybė pirmiausia buvo pastebėta Sveitlingo miestelyje, o vėliau išplito po visą Angliją ir plačiau. Šių plunksnuotų „pusryčių vagilių“ nepaprastas elgesys ir išradinumas neprasprūdo pro žurnalistų akis ir buvo plačiai aptartas BBC televizijoje.

Įdomiausia tai, kad zylės tiesiog kopijavo tai, ką matė, ir joms tai sekėsi labai gerai. Zylėms būdingas

didelis smegenų ir kūno masės santykis, kuris siejamas su geresniais pažintiniais gebėjimais ir leidžia joms greičiau prisitaikyti prie kintančių aplinkos sąlygų. Pasižymi aukštu neofilijos lygiu – smalsumu naujiems objektams, o tai leidžia joms kolonizuoti urbanizuotas teritorijas ar jose esančias keistesnes vietas, kurių kiti paukščiai privengia. Pvz., mielai įsikurs pašto dėžutėje, balkone esančiame gėlių vazone ar paliktuose po žiemos auliniuose batuose, o kur dar vamzdžiai, transformatorinės ir kitos vietos. Tai vienas geriausiai ištirtų paukščių pasaulyje, ypač kalbant apie jų sudėtingą garsinę komunikaciją. Moksliniai tyrimai rodo, kad jos ne tik praneša apie pavojų, bet ir užkoduoja informaciją apie plėšrūno rūšį bei grėsmės lygį. Pvz., pastebėjusios paukštvangį ar naminę pelėdą jos naudoja skirtingus šauksmus, o jeigu šalia vaikštinėja naminė katė, reaguoja dar kitaip. Skrendant paukštvanagiui aukštesnės tonacijos garsas yra sunkiai lokalizuojamas pačiam plėšrūnui, todėl zylės gali įspėti kitas pačios neišsuduodamos.

Japonijoje mokslininkas Toshitaka Suzuki su kolegomis pastebėjo dar vieną nepaprastą didžiųjų zylių gebėjimą. Prieš įskrisdamas į inkilą zylės patinas (rečiau – patelė) ne tik balsu įspėja partnerį ar jaunikius, kad atnešė maisto, bet ir trumpai suplasnoja sparneliais. Tarsi pasako: „Dėmesio, aš atskrendu!“ Taigi zylės bendrauja ne tik garsu, kaip įprastai manoma, bet ir specifiniais judesiais. Tokia daugiakanalė komunikacija primena primityvią kalbą. Rodos, įprastas paukštis, o įdomybių begalė. ■

LITERATŪRA

- Estók, P.; Zsebók, S. & Siemers, B. M. (2010). Great tits search for, capture and eat hibernating bats. *Biology Letters*, 6(1), 59–62. Prieiga internete: <https://doi.org/10.1098/rsbl.2009.0611>
- Kalb, N. & Randler, C. (2019). Behavioral responses to conspecific mobbing calls are predator-specific in great tits (*Parus major*). *Ecology and Evolution*, 9(3), 1301–1307. Prieiga internete: <https://doi.org/10.1002/ece3.4797>
- Overington, S. E.; Morand-Ferron, J.; Boogert, N. J. & Lefebvre, L. (2009). Technical innovations drive the relationship between innovativeness and residual brain size in birds. *Animal Behaviour*, 78(4), 1001–1010. Prieiga internete: <https://doi.org/10.1016/j.anbehav.2009.06.033>
- Samplonius, J. M. & Both, C. (2019). Climate change-induced overlap in breeding phenology increases interspecific competition and mortality. *Current Biology*, 29(3), 510–514. Prieiga internete: <https://doi.org/10.1016/j.cub.2018.12.039>
- Slabbekoorn, H. & Peet, M. (2003). Birds sing at a higher pitch in urban noise. *Nature*, 424(6946), 267. Prieiga internete: <https://doi.org/10.1038/424267a>
- Suzuki, T. N.; Wheatcroft, D. & Griesser, M. (2016). Experimental evidence for compositional syntax in bird calls. *Nature Communications*, 7(1), 10986. Prieiga internete: <https://doi.org/10.1038/ncomms10986>

ŠRI LANKOS PAUKŠČIAI

AURELIJUS
NARBUTAS

Autoriaus nuotrauka

PILKASIS PELIKANAS (*PELECANUS PHILIPPENSIS*) – VYRAUJANTI RŪŠIS
KOLOMBO Miesto LAGŪNOJE

2025 m. sausį išvykau į Šri Lanką. Kelionės tikslas buvo ne tik ornitologinis, bet kartu pažintinis ir poilsinis. Laisvu laiku rytais (Šri Lankoje rytas prasideda anksti – 6 val., nes šalis yra arti pusiaujo) eidavau stebėti paukščių į kiemą ar artimiausias apylinkes. Per dvi savaites trukusią kelionę pavyko pamatyti dažniausiai šioje šalyje aptinkamus tropinių kraštų paukščius. Po šalį keliavome ratu: pradėjome nuo sostinės Kolombo, nuo Indijos vandenyno kilome į kalnus – į Kandį, drėgnuosius tropinius miškus. Iš Kandžio vienai dienai užsukome į šiaurinę šalies dalį – aplankyti Sigirijos. Iš Kandžio

kirsdami kalnų grandinę su arbatų plantacijomis ir kriokliais atvykome iki Elo miestelio. Iš kalnuose esančio Elo miestelio nusileidome link lygumose pietinėje šalies dalyje esančios Tisamaharamos, o iš jos palei pajūrį nuvykome iki Tangalo, kuriame praleidome likusį kelionės laiką. Nakvynės vietas rinkomės arčiau gamtinių objektų – miškų, ežerų ir saugomų teritorijų, kad nereikėtų toli vaikštinėti ir tereikėtų tik laukti, kol paukščiai patys atskris į kiemą. Šri Lankoje laukė susitikimas su daugybe naujų rūšių, todėl prieš išvykstant teko pasidomėti, kokių paukščių rūšių galima pamatyti šioje šalyje, kokios rūšys ir sisteminės grupės dažniausios.

INDINIS GANDRĖNAS (*MYCTERIA LEUCOCEPHALA*)
APTINKAMAS TIEK MIESTUOSE, TIEK
NATŪRALIOJE GAMTOJE

Nusileidus oro uoste akį patraukė įprasti sinantropiniai paukščiai – indinė varna (*Corvus splendens*) ir uolinis karvelis (*Columba livia*). Važiuojant link Kolombo pakelėje skraidė azijinių peslių (*Haliastur indus*) būrelis – balti kaklai, rudas kūnas ir iškirpta uodega leido juos atpažinti iš toli net be žiūronų.

Pirmą naktį apsistojome Kolombo centre prie Indijos vandenyno. Viešbučio balkono turėklus nutūpė indinės varnos. Vandens paukščių vandenyne nesimatė. Tarp betono džunglių danguje ratus suko indiniai erodramai (*Aerodramus unicolor*). Giesmėmis šį pusiau gyvą kraštovaizdį pagyvindavo paprastoji maina (*Acridotheres tristis*), artimas paprastojo varnėno giminaitis, plačiai išplitęs tropiniuose kraštuose ir laikomas invazine rūšimi. Kartais nuo palmių viršūnių pakildavo ir praskrisdavo Kramerio papūgų (*Psittacula krameri*) būreliai. Rytas paukščių įvairovę nenustebino, turbūt labiau pakerėjo virš namų stogų bėgiojančios palminės voverės (*Funambulus palmarum*), kurias iš pradžių palaikiau žiurkėmis. Paukščių įvairovė nustebino dieną vaikštinėjant po miesto centrą ties lagūna. Pagal kvapą atrodė, kad į ją išleidžiamos viso miesto nuotekos, bet paukščiai čia jautėsi puikiai: gausiai plaukiojo pilkieji pelikanai (*Pelecanus philippensis*), indinis

gandrėnas (*Mycteria leucocephala*), mangrovinis kūdrinis garnys (*Ardeola grayii*), pilkasis garnys (*Ardea cinerea*), skraidė baltaskruostė žuvėdros (*Chlidonias hybrida*). Lagūnoje paukščiams padarytos plaukiojančios salelės, ant kurių jie sutupia pailsėti. Paukščių gausu ir miesto parkuose. Viename parke pamačiau gausius būrelius pievoje besiganančių garnių (*Ardea coromanda*), sparnus besidžiovinančią javinį kormoraną (*Microcarbo niger*), medyje tupėjo geninių būrio atstovas šrilankinė megalaima (*Psilopogon zeylanicus*), išsiskirianti kiek kitokia nei genio išvaizda ir keistu balsu. Šios genties paukščiai savo garsais labai pagyvina tropinių džunglių miškus. Miesto parke dieną garsais pagyvino paprastosios mainos ir griežiančios cikados.

Toliau patraukėme į centrinę Šri Lankos dalį – Kandžio miestą. Centrinėje Kandžio dalyje yra saugoma Udawatteleke tropinio miško teritorija, o pietinėje miesto dalyje – kita didelė saugoma Dunumadalawa teritorija, prie kurios ir apsistojome nakvynei. Ryte išėjęs į kiemą medyje pastebėjau endeminį pilkagalvį žaliąjį karvelį (*Treron pompadora*) ir šrilankines megalaimas. Į kiemą vis užsukdavo dėmėtųjų purplelių (*Streptopelia orientalis*) pora, tikėtina, kažkur netoli perėjo. Pastebėjau, kad paukščiai labai mėgsta tupėti senuose aukštuose medžiuose. Po kiemą visą dieną skraidžiojo rytinė šama (*Copsychus saularis*), kartkartėmis pralinksmindama savo šarkišku būdu ir pradžiugindama melodingu balseliu. Aplink gėlių žiedus zujo dėl panašaus gyvenimo būdo į kolibrius panašios, bet

ŠRILANKINĖ MEGALAIMA
(*PSILOPOGON ZEYLANICUS*)

jiems negiminingos nektarinukės: šrilankinė leptokoma (*Leptocoma zeylonica*) ir Loteno spalvingoji nektarina (*Cinnyris lotenius*). Nektarinukės turi ilgus lenktus snapus, yra ryškių spalvų, ypač patinėliai. Kieme vis sukinėjosi raudonpilvis biulbiulis (*Pycnocotus cafer*) – viena dažniausių tropinių paukščių rūšių, laikomas invazine rūšimi. Kieme skraidžiojo ir trijų smailiuodegių munių (*Lonchura striata*) būrelis, tačiau kitą dieną jau buvo tik viena – nešė smilgas ir lango kampe suko lizdelį. Smailiuodegė muniya – artima žvirblių giminaitė. Pro kiemą tekėjo kalnų upelis, o už kiemo teritorijos vyko statybos, tad ten pasirodė mūsų platumoms artimesnė rūšis – kalninė kielė (*Motacilla cinerea*). Kadangi kieme buvo vandens – ir upelis, ir baseinėlis, – nuolat pasirodydavo raudonsnapis halcionas (*Halcyon smyrnensis*). Didžiuliame medyje nutūpė bengalinis rytinis genys (*Dinopium psarodes*), savo dydžiu ir elgsena primenantis juodąją meletą. Viena iš įdomesnių pastebėtų vietinių rūšių – po vieną ar kelis skraidantys maži paukšteliai baltais akies apvadais – šrilankiniai baltavokiai (*Zosterops ceylonensis*). Sename vaismedyje sukiojosi savo balsu ir išvaizda į mūsų volungę panašios dvi geltonnugarės juodagalvės volungės (*Oriolus xanthornus*), ant šakos klykavo geltonsnapės strazdinės timelijos (*Argya affinis*). Pasirodo, to paties ar gretimo medžio lajoje tupėjo plėšrusis paukštis, deja, jį mačiau tik labai trumpai, tad nespėjau atpažinti. Vis dėlto svečių šalių paukščių elgsena nesiskiria nuo mūsų elgesio – pamatę plėšrūną triukšmauja visi. Saulei pakilus aukštai sparnus pakėlė ir

RYTINĖ ŠAMA (*COPSYCHUS SAULARIS*) –
DAŽNIAUSIAI ŠRI LANKOJE APTINKAMA RŪŠIS

kiti plėšrieji paukščiai. Kadangi miesto viduryje yra ežeras, tikėtina, iš saugomos *Dunumadalawa* teritorijos ežero link skraidžiojo baltapilviai jūriniai ereliai (*Ichthyophaga leucogaster*) ir azijiniai pesliai. Gali būti, kad jie peri saugomame miške, bet maitintis skrenda į miesto centre esantį ežerą.

Vienai dienai nuvykome į Sigiriją aplankyti archeologinių Šri Lankos vietų. Sigirijoje tikėjau si išvysti sakalą keleivį – viename filme rodė, kad jis būtų čia gyvena. Sigirija mus pasitiko lietumi, todėl dieną paukščiai nebuvo labai aktyvūs – ties kanalais pavyko pamatyti tik raudonsnapius halcionus (*Halcyon smyrnensis*). Nuo Sigirijos uolos viršūnės atsiveria platūs akiračiai, tad nustojus lyti tikėjau si pamatyti plėšriųjų paukščių, tačiau jie nesirodė. Leidžiantis nuo Sigirijos uolos atsklendė vienas sakalas keleivis, kaipmat ėmiau dairytis ir kito, bet, deja, ir pastarasis labai greitai nusklendė už uolos. Šri Lankoje aptinkamas šis sakalo keleivio porūšis – *Falco peregrinus peregrinator*. Baigę archeologines ekskursijas stabtelėjome prie medžio dirbtuvėlių ir kitoje kelio pusėje išgirdome klykajant kažkokį paukštį. Apsidairęs vienoje medžio viršūnėje išvydau lizdą palikusius kuoduotojo peslinio erelio (*Nisaetus cirrhatus*) jauniklius.

SMAILIUODEGĖ MUNIJA (*LONGHURA STRIATA*)
NAMO PALANGĖJE SUKA LIZDĄ

JAVINIS KORMORANAS (*MICROCARBO NIGER*)
KOLOMBO MIESTO PARKE

Kitą rytą Kandyje į kiemą užsuko pilkagalvė kanarinė musinukė (*Culicicapa ceylonensis*). Nors pačios musinukės pamatyti nepavyko, tačiau ji išsiskiria savo išskirtine nesudėtinga giesmele. Anksčiau manyta, kad tai Senojo Pasaulio musinukėms priklausanči rūšis, tačiau paaiškėjo, kad ji nėra tokia jau gimininga, todėl priskirta atskirai šeimai. Antroje dienos pusėje nutarėme pasižvalgyti po saugomą *Udawattekele* tropinio miško teritoriją centrinėje miesto dalyje. Nors vakarėjo, paukščiai savo balsais buvo pakankamai aktyvūs. Tropinio miško laja tanki, todėl sudėtinga pamatyti ten tupinčius ir giedančius paukščius, o sustojus iš karto įsisiurbti taikosi sausumos dėlės. Atpažinti paukščių balsus padėjo mobilių programėlė „Birdnet“. Miško lajose šūkavo šrilankinė megalaima (*Ptilinopus zeylanicus*), geltonkakė megalaima (*Ptilinopus flavifrons*), raudonkrūtė megalaima (*Megalaima haemacephala*), paprastoji maina (*Acridotheres tristis*) ir indinė šventoji maina (*Gracula indica*). Krūmuose čiulbėjo didžiasnapė pečialinda (*Phylloscopus magnirostris*). Priėjęs prie atviresnio aukšto medžio išgirdau triukšmaujančias papūgas, pasitikslinus pagal balsus paaiškėjo, kad tai Kramerio papūgoms artimos giminaitės – Aleksandro žieduotosios papūgos (*Psittacula eupatria*). Nors šiame parke saugomos smaragdinės žieduotosios papūgos (*Psittacula calthrapae*) ir šrilankinės

GELTONNUGARĖ JUODAGALVĖ VOLUNGĖ
(*ORIOULUS XANTHORUS*)

RAUDONPILVIS BIULBIULIS
(*PYCNONOTUS CAFER*)

GELTONSNAPĖS STRAZDINĖS TIMALIJOS
(*ARGYA AFFINIS*)

šamos (*Copsychus leggei*), tačiau jų pamatyti ar išgirsti nepavyko. Vis dėlto manęs laukė staigmena – išėjęs iš parko, miško pakraščio krūmuose akies krašteliu pamačiau vieną šrilankinę šamą.

Iš Kandžio per kalnus išvykome į Elo miestelį. Sodybos kieme vaikštinėjo paprastasis povas (*Pavo cristatus*), ant elektros laidų tupėjo dėmėtasis purpelis (*Spilopelia chinensis*), greta balkono medyje susisukęs lizdą, – oho, koks drąsus. Vakaražą pasitikome egzotiniu reginiu: vakare atvykus lynojo, tačiau prieš saulei leidžiantis lyti nustojo ir nuo žemės pakilo sparnuotų termitų būrys, o paskui juos suskrido gausus šikšnosparnių būrys – tikrai ne mažiau nei šimtas individų. Nepaprastu reginiu grožėjomės gal 10–15 min., vėliau šikšnosparniai išsiskirstė.

Ryte išėjau pasivaikščioti po apylinkes – nusprendžiau paieškoti priėjimo prie krioklio, kurių čia kalnuose gausu. Eidamas kaimo keliuku medyje pamačiau į kiaunę panašų gyvūną. Priėjus paaiškėjo, kad tai Šri Lankos didžioji voverė (*Ratufa macroura*). Šios didžiosios voverės laikomos šalies nacionaliniu žinduoliu. Vaikščiodamas po kaimą pakeliui pastebėjau būrelį geltonsnapių strazdinių timalių (*Argya affinis*), ant medžio kamieno nutūpė bengalinis rytinis genys (*Dinopium psarodes*), ant elektros laidų tupėjo baltapilvis drongas (*Dicrurus caeruleus*), krūmuose šmirinėjo smailiauodegės munijos (*Lonchura striata*), paprastoji nendrinukė siuvėja (*Orthotomus sutorius*) ir visur aptinkamas raudonpilvis biulbiulis (*Pyrrhonotus cafer*). Prie šventyklos seno duonmedžio

DĖMĖTASIS PURPHELIS
(*SPILOPELIA CHINENSIS*)

viršūnėje laikėsi keli šrilankiniai tokai (*Ocyceros gingalensis*), vienas godžiai snapu skaptavo už save didesnį duonmedžio vaisių. Kaimo sodybos šiuokšlyno krūvoje šmirinėjo baltabruvė skėstauodegė (*Rhipidura aureola*), o netoli ant šakos nutūpė kuklių rusvų spalvų rudakrūtė musinukė (*Muscicapa muttui*). Grįžus iš rytinio pasivaikščiojimo ant viešbučio balkono turėklų nutūpė rusvakrūtė mėlynoji musinukė (*Cyornis tickelliae*), kaip visuomet sukiojosi rytinė šama. Atskrido peleninių zylių (*Parus cinereus*), tačiau reikia pasakyti, kad Šri Lanka didele zylinių paukščių įvairove nepasižymi.

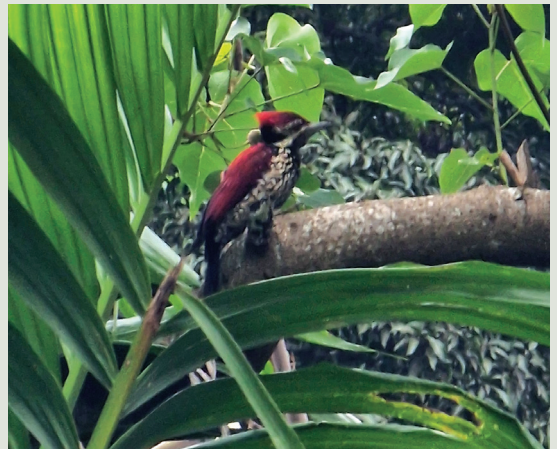
INDINĖ PEMPĖ
(*VANELLUS INDICUS*)

Kita diena prasidėjo Tisamaharamos miestelyje. Įsikūrėme netoli Jodos ežero, alsavusio didele vandens paukščių gausa. Povų buvo pilna visur – įspūdingai atrodo, kai stambūs paukščiai nutupia ant aukštos įtamos elektros stulpų, tai ne mūsų kraštuose gyvenantys krankliai. Kalnuose povų beveik nesimatė, o pietinėje Šri Lankos dalyje jų gausu visur: kaimuose, gyvenvietėse, net greitkelyje yra ženklas saugokitės skrendančių povų, panašiai kaip Lietuvoje ženklas „Laukiniai žvėrys“. Ežero pakraštyje nuolat laikėsi mėlynuodegiai bitininkai (*Merops philippinus*), atskridavo raudonkrūtė megalaima

(*Psilopogon haemacephalus*), šūkavo indinės pempės (*Vanellus indicus*). Kartu su indine pempe laikėsi ir jos giminaitė malabarinė pempė (*Vanellus malabaricus*). Jas lengva atskirti pagal snapą: indinės pempės snapas raudonas, o malabrinės – geltonas. Ežero pakraštyje pastebėjau besimaitinantį indinį kiaurasnapį gandrą (*Anastomus oscitans*) – atrodė, kad jo snapas niekada nesusiveria, o snapo viduryje didelė kiaurymė. Tai ne defektas, o prisitaikymas maitintis moliuskais, nes kiaurymė snape jam leidžia gaudyti ir gliaudyti moliuskus. Įkišo snapą į ežero dumblą ir jau matau – snapo gale suspaustas galvakojis moliuskas. Ežero pakrantės sąžalynuose kraksėjo papirusinė krakslė (*Acrocephalus stentoreus*). Ežere priaugę vandeninių hiacintų, kurie užtraukę beveik trečdalį ežero ploto, tad čia puikios sąlygos tarpti vandeninėms vištelėms ir žakanoms. Vandeninių hiacintų sąžalynuose braidžiojo indinė sultonvištė (*Porphyrio poliocephalus*), baltakrūtis amaurornis (*Amaurornis phoenicurus*), fazaninė žakana (*Hydrophasianus chirurgus*), besipuikuojanti ilga, įspūdinga uodega. Tarp augalų nejudėdamas medžiojo pilkasis garnys (*Ardea cinerea*), purpurinis garnys (*Ardea purpurea*), mangrovinis kūdrinis garnys (*Ardeola grayii*), mažasis baltasis garnys (*Egretta garzetta*), azijinis ibis (*Threskiornis melanocephalus*). Ežero pakraštyje pastebėjau sparnus besidžiovinantį indinį žalčiagalvį (*Anhinga melanogaster*). Greta ežero tyvuliavo ryžių laukai, kuriuose lizdelį susisuko skėstauodegė cistikola (*Cisticola juncidis*), priartėjus prie lizdo ji pradėjo nerimastingai šūkauti. Krūmuose lizdelį susisuko ir paprastoji prinija (*Prinia inornata*). Ančių rūšinė įvairovė ežere buvo negausi, dažniausiai aptinkama indinė medžasė (*Dendrocygna javanica*). Palei ežerą nuolat sukiojosi net trys tulžių rūšys: tulžys (*Alcedo atthis*), raudonsnapis halcionas (*Halcyon smyrnensis*) ir margasis tulžys (*Ceryle rudis*). Bet koks ežeras be žuvėdrų? Virš ežero sukinėjosi mūsų kraštuose kiek rečiau aptinkama balta-skruostė žuvėdra (*Chlidonias hybridus*). Palei ežerą virš didžiulių medžių pastebėjau skraidantį stambų baltapilvį jūrinį erelį. Jį atpažinti nėra sunku, be to, jis šiek tiek primena ir mūsiškį jūrinį erelį. Aukštai medyje pastebėjau sukrautą lizdą. Po kelių valandų tuo pačiu keliu grįždamas į nakvynės vietą vėl pastebėjau skraidantį baltapilvį jūrinį erelį. Įdienojus į dangų pakilo ir daugiau plėšriųjų paukščių – dangų raižė nykštukinis erelis (*Hieraaetus pennatus*) ir juodasis peslys (*Milvus migrans*).

PAPRASTASIS POVAS
(*PAVO CRISTATUS*)

BENGALINIS RYTINIS GENYS
(*DINOPIUM PSARODES*)

Išvyka į Jalos nacionalinį parką prasidėjo ankstyvą rytą, prieš patekant saulei. Dalimi nacionalinio parko galima grožėtis tik važiuojant automobiliu, išlipti draudžiama. Lankmės Jalos nacionalinio parko dalyje netoli Indijos vandenyno, šioje dalyje palei vandenyną gausu lagūnų ir užliejamų pievų. Safariai į Jalos nacionalinį parką organizuojami siekiant pamatyti laukinius Šri Lankos endeminius azijinius dramblius (*Elephas maximus*) ir leopardus (*Panthera pardus*). Ryte, patekęs saulei, pradėjo lyti, tad galimybė išvysti leopardus nuplaukė kartu su lietumi. Laukinių azijinių dramblių pavyko pamatyti keliose vietose. Parke gausu azijinių elnių (*Axis axis*), taip pat pavyko pamatyti įdomesnę elninių šeimos atstovą – indinį zambarą (*Rusa unicolor*) ir keliuku šniukštinėjančią

mangustą (*Urva vitticollis*). Dar nematytų paukščių beveik nebuvo, tik šrilankinė džiunglinė višta (*Gallus lafayettii*), baltakaklis gandras (*Ciconia episcopus*) ir raudonkojis tulikas (*Tringa totanus*). Tilvikinių paukščių buvo ir daugiau, bet kitų identifikuoti nepavyko.

Toliau tyrinėjome prie Indijos vandenyno, netoli Tangalos miesto, esančias apylinkes. Apsistojo me kaime. Netoli vandenyno yra lagūnų ir kanalų, tačiau jie paukščių gausa ir sankaupomis nepasižymėjo. Dėmesį patraukė smulkaus žvirblinio paukščio – Hodžsono prinijos (*Prinia hodgsonii*) – balsas, panašus į dūminės raudonuodegės balsą be specifinės pabaigos. Brianas Houghtonas

ŠRILANKINIS TOKAS
(*OCYCEROS GINGALENSIS*)

Hodgsonas buvo Pietų Azijoje dirbęs britų gamtininkas. Jo vardu pavadinta ne viena paukščių, gyvūnų ir augalų rūšis (raudonuodegė, karvelis, antilopė, magnolija, rododendras).

Kadangi kieme paukščių buvo mažokai, išėjau pasivaikščioti po apylinkes. Pakelėje pastebėjau baltapilvius drongus ir baltabruvę skėstauodegę. Medyje oriai tupėjo žaliasis imperatoriškasis karvelis (*Ducula aenea*) ir nesibaidydamas drąsiai pozavo. Prie kūdros išgirdau garsiai caksint baltakrūti amaurornį, sparnus džiovinosi indinis žalčiagalvis, o kažkur medžiuose šūkavo taip ir gyvai nepamąstytas tulžių giminaitis – gandrarnapis pelargopsis (*Pelargopsis capensis*). Priėjęs seną medį stabtelėjau – čia suskaičiavau gal 5–7 rūšis, įskaitant

BENGALINĖ PITA
(*PITTA BRACHYURA*)

juodasparnės joros (*Aegithina tiphia*) ryškiai geltoną patelę ir patinėlį su juoda kepure, indinį biulbiulį (*Pycnonotus luteolus*) ir įspūdingai raudoną nykštukinį ilgauodegį vikšralesį (*Pericrocotus cinnamomeus*). Greta krūmuose šokinėjo bengalinė pita (*Pitta brachyura*). Toje pačioje vietoje vakare išgirdau Džerdono lėlių (*Caprimulgus atripennis*) balsus. Orui šylant virš vandenyno pasirodė kuoduotasis gyvatėdis (*Spilornis cheela*), kilo baltapilviai jūriniai ereliai, azijiniai pesliai, kieme ant palmės nutūpė šikra (*Tachyspiza badia*) – vanagėlis su ryškios pilkos spalvos mantija. Deja, pritrūko sėkmės jāmžinti – šikra buvo pastabesnė ir greitesnė.

Indijos vandenyno pakrantė didele paukščių gausa nepasižymėjo – ant uolų pasirinkti maisto vis atskrisdavo mažasis baltasis garnys, pakrantėje laikėsi į Šri Lanką žiemoti atskrendančios kirasnapės žuvėdros (*Gelochelidon nilotica*).

Kad ir kaip būtų gaila, bet kelionė baigėsi. Kai ką pamačiau, kai ko nepamačiau, kai ką jāmžinau, kai ko nepavyko jāmžinti, tačiau neaplankytos vietos visada žadins smalsumą ir ateityje kvies į susitikimą su sparnuočiais. ■

2026-04-16 *ANSER ALBIFRONS* X *BRANTA LEUCOPSIS* HIBRIDAS
(*A. SERRIROSTRIS* IR *A. ALBIFRONS* BŪRYJE), PASVALIO R.,
PRIE PUMPĖNŲ. © ARŪNAS ČERKAUSKAS

2026-03-28 VENTĖS RAGE SUGAUTAS
NEJPRASTOS SPALVOS PAPRASTASIS
ČIMČIAKAS (*ACANTHIS FLAMMEA*)
© VYTAUTAS EIGIRDAS

2026-05-05 VENTĖS RAGE SUGAUTA
NEJPRASTOS SPALVOS RAŠTO JUODAGALVĖ
DEVYNBALSĖ (*SYLVIA ATRICAPILLA*)
© VYTAUTAS EIGIRDAS

2026-04-14 LAUKO BALOS PAKRANTĖJE PRIE KATYČIŲ, ŠILUTĖS R.,
ILSĖJOSI DVI NEIPRASTOS SPALVOS DIDŽIOSIOS ANTYS, PATINAI
© VYTAUTAS JUSYS

2026-03-06 KAUNE, NERIES KRANTINĖS
PARKE, NUFOTOGRAFUOTAS SMILGINIS
STRAZDAS (*TURDUS PILARIS*) © RENATA
JUSEVIČIENĖ

2026-05-02 KALTANĖNUOSE, ŠVENČIONIŲ R.,
MATYTAS IŠBALINTŲ PLUNKSNŲ STRAZDAS
© DALIA STALAUSKIENĖ

2026-03-31 VENTĖS RAGE SUGAUTAS
SVILIKĖLIS (*SERINUS SERINUS*), PATINAS,
KURIO UODEGOJE BUVO PENKIOS BALTOS
PLUNKSNOS © VYTAUTAS JUSYS

Prenumeruokite žurnalą „Paukščiai“

Visiems, kuriems rūpi Lietuvos paukščiai ir gamta.

Prenumeruodami ne tik gausite kokybišką leidinį, bet ir prisidėsite prie paukščių apsaugos Lietuvoje.

Įdomūs
straipsniai

Gamtos
naujienos

Stebėjimų
istorijos

Pažinimo
patarimai

LOD veikla
ir aktualijos

Jūsų parama padeda žurnalui gyvuoti
ir pasiekti vis daugiau skaitytojų.

ĮSIGYKITE:

PRENUMERUOKITE:

Prenumeruokite Lietuvos
pašto skyriuose arba internetu.
Indeksas 5114 arba paieškos
laukelyje rašyti „Paukščiai“.

Vienintelis Lietuvoje ornitologinis žurnalas, leidžiamas 4 kartus per metus.

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Dalis leidinio parengta įgyvendinant projektą „Pažink paukščius ir savo kraštą“. Projektą finansuoja Všį Medijų rėmimo fondas, skyręs 4200 Eur metinę paramą.

Bet koks šiame leidinyje pateiktos informacijos kopijavimas ar platinimas be išankstinio Lietuvos ornitologų draugijos rašytinio sutikimo yra draudžiamas.